

Vydán 4. února 1865.

ČASOPIS

katolického duchovenstva.

Redaktor:

KAREL VINAŘICKÝ,
kanovník na Vyšehradě.

Ročník šestý.

Svazek první.

V Praze.

Tiskem a nákladem Bohlička a Sieverse v. kníž. arcibisk. knihtiskárně.

1865.

Druhý svazek vyjde 15. března 1865.

Osmdesát thesí znovu zavržených encyklikou Pia IX. od 8. prosince 1864.

Na počátku tohoto roku nižádná událost nezaměstnávala tak velice myslí Cirkvi katolické příznivých i nepřiznivých, jako oběžní list Pia IX. Jiné záležitosti politické ustoupily ihned v pozadí a ve všech novinách a časopisech více méně vlídněji vitáno, posuzováno a odsuzováno papežskou Encykliku.

Kladouce to za neodbytnou povinnost „Časopisu Duchovenstva,“ k důležité této listině obrátiti pozornost ctěného čtenářstva, za nutno máme, naznačiti hned z počátku naše stanovisko, dle něhož věc tu uvažujeme; jeť to stanovisko nejstarších otců církevních, častěji opětované na všeobecných sněmích a záleží ve slovech: „*Prima sedes a nemine judicatur*“ a : „*Romā locuta, causa finita.*“ Když promluvil nejvyšší učitel církve katolické, tehdáž odpověď synů této Církve jest jen jedna — a ta jest *poslušnost*. Proto se ohražujeme slavně proti domněnce, jakobychom v následujících řádcích hodlali doplňovati neb na jistý způsob obmezovati slova v textu 80 thesí položená; k tomu nemáme žádného plnomocenství, aniž hodláme sami takové právo si osobiti.

Nicméně upříti nelze, že text oněch vět jest začasť tak stručný, že na první pohled těžko pravého smyslu najíti. Tak se děje i při občanském zákoně, že ta ona věta jest temná a potřebuje vysvětlení, a když se ve zvláštní příruční knize takové vysvětlení podá, není to na ujmu zákonodárné autority, nýbrž ku prospěchu jejímu, jelikož se tím předejde mnohotvárnému a často chybnému výkladu se strany lidí zákona méně povědomých.

A podobně i v Encyklice mnozí nalezali věci mnohé, o nichž se tam neděje ani zmínky; jiné pak překrucovány jsou dle libosti od těch, kdož se domnívali, v Encyklice spatřovati vítanou zbraň proti Církvi samé; konečně dlužno připomenouti, že lépe pochopí smysl Encykliky ten, kdož zná církevní latinu a způsob staršího zákonodárství církevního, než onen, jemuž obé jest věci nepovědomou. Proto tedy chceme na základě učení katolické víry *objasniti* tyto věty papežem Piem IX. zavržené a tudy dle možnosti předejiti chybnému a nepravému o nich domnění.

Syllabus

complectens praecipuos nostrae aetatis errores, qui notantur in Allocutionibus, Consistorialibus, in Encyclicis aliisque Apostolicis literis Sanctissimi Domini nostri Pii Papae IX.

§. 1.

1. *Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.*

Nullum supremum, sapientissimum, providentissimumque Numen divinum existit, ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est ac rerum natura et iccirco immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et justum cum injusto.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Není žádné nejvyšší, nejmoudřejší a nejvš prozřetelné bytosti Božské, rozdílné od veškerenstva těchto věcí, a Bůh jest totéž co příroda, a protož jest změnám podroben, a Bůh se vlastně vzniká v člověku a ve vesmíru, a všecko jest Bůh, majíce vlastní Božskou podstatu; a jedna a táž věc jest Bůh i svět, tudíž i duch a hmota, nutnost a svoboda, pravé i nepravé, dobré i zlé, spravedlnost i nespravedlnost.

Víra křesťanská učí, že Bůh jest bytost nejvyšší, od všeliké jiné bytosti podstatně rozdílná, že Bůh jest všemohoucím Stvořitelem světa, jenž se dělí v říši duchů a říši hmoty. Naproti tomu *pantheism* praví: Každá věc jest částkou bytosti Božské, a slovo „Bůh“ neznamená nic jiného leč vesmír; jeť tedy *pantheism* vlastně *atheism*; učí, že není Boha, že celý svět jest Bohem, že Bůh teprv v člověku a v ostatním světě opravdovým Bohem se stává (fit). K tomuto *pantheismu* se druží *naturalism*, jenž dí: Nestává žádného rozdílu mezi duchem a

hmotou, duch jest s hmotou jedné podstaty; neboť to, co duchem a to co hmotou zoveme, jesti v rovné míře částí toho Boha, jenž ve vesmíru sám sebe vědom se stává. Tento vesmír podlehá zákonům nutnosti; vývin celé přírody se děje dle věčného fatum; této nutnosti i člověk podlehá; člověk tedy nemůže jednati volně, svobodně; nezáleží to na něm, činí-li dobré či zlé; on musí činiti dobré, a proto nelze mu očekávati odplaty; on musí činiti zlé, a proto nelze jej trestati; lidské pokolení musí se cestou hříchu, cestou nepravosti vyvinovati, „errando discimus;“ když jednou pochybilo, bude příště opatrnějším, a na této cestě příroda sama dospěje k dokonalosti; tudíž není žádného rozdílu mezi dobrem a zlem, spravedlností a nespravedlností (una eademque res est . . . bonum cum malo, et justum cum injusto). Odtud patrno, že s náboženstvím křesťanským nikdy obstáti nemůž naturalism a pantheism, jež filosofie Hegelovská učí, kterážto základní pravdy naší víry o Bohu, o člověku, o věčné odplatě a věčném trestu naprosto upírá a nepravost schvaluje.

2. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.

Alloc. Maxima quidem 9. Junii 1862.

„Sluší upírati všecku činnost Boží při lidech i ve vesmíru.“

Tato věta jest výrokem *racionalismu*, jehožto hlavním původcem jest Kant. Racionalism sice učí, že člověk a že celý svět viditelný jest stvořen od Boha (ač o Bohu mnozí racionalisté rozdílně smýšlí); avšak tímto stvořením světa a stvořením člověka jest prý ukončeno všecko působení Boha na svět a na člověka, Bůh takřka odpočívá a nestará se o člověka, ponecháváje ho přirozenému jeho vývinu. Jelikož tedy Bůh vůbec na člověka více nepůsobí, upírá racionalism také veškeré zjevení Boží

vůbec, aneb aspoň praví, že člověk takového zjevení *zapotřebí* nemá, odkudž vyplývají věty hned následující:

3. *Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.*

Alloc. Maxima quidem 9. Junii 1862.

„Rozum lidský jest naprosto bez ohledu na Boha jediný rozsudí o pravém a nepravém, o dobrém a zlém, on jest sám sobě zákonem a přirozenými svými silami postačí k opatření blaha lidí a národů.“

Tu jest jasně vyslovena ona zásada, kteroužto se racionalism protívuje všemu náboženství zjevenému. Racionalisté praví: *Rozum* lidský jest jediným a tudý nejvyšším pravidlem veškerého poznání lidského vůbec, tedy i pravdy náboženské; rozum lidský rozsuzuje a rozeznává dobré od zlého, pravé od nepravého zcela samostatně, aniž by mu zjevení Božího k tomu zapotřebí bylo; proto neřídí se rozum lidský dle zákonů vyšších, božských, nýbrž rozum sám v sobě jest nejvyšším zákonem (*sibi ipsi est lex*) a jest s to člověka i celé národy blaženými učiniti, aniž by se jaké pomoci Boží ku blahu svému doprošovati museli. S tímto bludným náhledem co nejužěji souvisí následující:

4. *Omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma, qua homo cognitionem omnium cujuscunque generis veritatum assequi possit ac debeat.*

Epist. Encycl. Qui pluribus 9. Novemb. 1846.

Epist. Encycl. Singulari quidem 17. Martii 1856.

Alloc. Maxima quidem 9. Junii 1862.

„Všecky náboženské pravdy plynou ze vzrozené moci lidského rozumu; tudíž jest rozum hlavní měřítko, dle

kterého člověk poznání všech pravd jakéhokoliv způsobu dosíci může a má.“

Tato věta jest další konsekvencí náhledů racionalistických. Pakli svrchovaným pramenem lidského poznání jest rozum, tudíž ovšem i *náboženské* pravdy jsou utvořeny pouhým rozumem, touto každému člověku vrozenou mohutností (*ex nativa humanae rationis vi*); t. j. původ veškerého náboženství sluší hledati v lidském rozumu, nikoli však ve zjevení božském. Jelikož pak pravdy náboženské z pouhého rozumu lidského vyšly, jím utvořeny jsou, tudíž člověk jest schopen (*possit*) rozumem svým všechny pravdy pochopiti, a při usilovném bádání svém se někdy zajisté dopátrá úplného poznání všech pravd náboženských bez výminky. Racionalism chce těmi slovy říci: V náboženství křesťanském nestává žádných *tajemství* (*mysteria*), nébrž i to, co se nám teď ještě nepochopitelným býti zdá, co nám tajemstvím jest, to rozum lidský za několik let, snad teprv za několik století tak jasně a zcela pochopí, jako mnohé jiné pravdy náboženské již nyní rozumem svým pochopiti můžeme. — Naproti tomu učí Církev katolická, že některé pravdy náboženské jsou ovšem tak uspůsobené, že rozum lidský je pochopiti a mnohé důvody pro ně nalézti může, k. př. že jest jeden Bůh, že dobré odplacuje a zlé tresce, že duše lidská jest nesmrtelná atd. Mimo to však Církev některá dogmata nazývá *mysteria*, tajemství, a o těch učí, že sice rozumu našemu nejsou na odpor, ale že jich také úplně a dokona pochopiti rozumem nelze, a žeby rozum sám o sobě nikdy (bez zjevení Božího) tyto tajemné pravdy sobě utvořiti nemohl, n. př. o nejsv. Trojici, o vtělení Kristově atd. Kdežto ale Církev katol. dále učí, že i tato tajemství na základě Božské autority zjevení *věřiti* máme, byť bychom rozumem svým jich nepostihli, praví naproti tomu racionalism: Co rozumem svým do-

konale nepojímám, to nemohu také věřiti; doposud rozum lidský nedospěl tak vysoko, aby zřejmě a jasně pochopil mysteria, proto nemohu také v tato mysteria věřiti.

5. Divina revelatio est imperfecta et iccirco subjecta continuo et indefinito progressui, qui humanae rationis progressioni respondeat.

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Junii 1862.

„Zjevení Boží jest nedokonalé a protože podrobno stálému a nekonečnému pokroku, jenž s vývojem lidského rozumu shodovati se má.“

6. Christi fides humanae refragatur rationi; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Junii 1862.

„Víra Kristova přičí se lidskému rozumu; a zjevení Boží netoliko neprospívá, alebrž i škodí zdokonalení člověka.“

Věta 5. a 6. jsou úzce vespolek spojeny a naznačují zvláštní druh racionalismu, tak řečený *theologický* nebo obecný (*vulgaris*) racionalismus, jenž učí, že „jediné zjevení Boží se děje rozumem lidským, jiné zjevení Boží ani není možné; Kristus byl pouhý člověk, jenž dospěl k obzvláštní bezúhonnosti života a svatosti; náboženství od něho založené jest nález lidský a tudy jest nedokonalé, a může se státi den ode dne dokonalejším, jako lidský rozum vůbec vždy více se zdokonaluje. Ano některé zásady víry Kristovy jsou nepravé; Kristus nebyl Vykupitelem světa, neboť člověk nemá na sobě žádného hříchu a tedy nepotřebuje vykoupení býti z hříchu; také nestává věčných trestů, neboť ty by se nesrovnávaly se svatostí Boží. Tímto učením o vykoupení, o věčných trestech, o vzkříšení atd. uškodil tedy Kristus přirozenému vývinu a pokroku rozumu lidského, protože

tyto bludy, kteréž se nikterak s rozumem lidským nerovnávali, do svého náboženství přijal.“ Tento druh racionalismu zvláště Teller a Wegscheider obširně se snažili dotvrditi ve spisech svých. Koho tu může tajno zůstatí, že přívrženci theologického racionalismu v samém základě usilují zbořiti pravdy naší sv. víry, a že ani jediného dogmatu neponechávají, upírajíce naprosto Božství Kristovo, upírajíce hřích prvotní, a zavrhujíce celé dílo spasení lidského.

7. Prophetiae et miracula in sacris literis exposita et narrata sunt poetarum commenta, et christianae fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa: ipseque Jesus Christus est mythica fictio.

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Allsc. *Maxima quidem* 9. Junii 1862.

„Proroctví a zázraky v Písmech svatých uvedené a vyprávěné jsou smyšlenky básnické a tajemství víry křesťanské souhrnem filosofického bádání; a v knihách obou Zákonů obsaženy jsou nálezký báječné, i sám Ježíš Kristus jest výmysl báječný.“

Náboženství Kristovo, Církev křesťanská, stojí tu co veliké, neodolatelné *faktum*, co skutečná, po celém světě rozšířená mocnost mravní, a tudy existenci církve nemůž racionalism upříti; on se tedy snaží, *oprávněnost* této existence v pochybnost uvéstí. Církev totiž učí, že jest založena od Krista Boho-člověka; že na Krista poukazovali proroci starozákonní: Církev učí, že zázraky Kristem činěné jsou toho nezvratným důkazem, že byl pravým Synem Božím, že opravdu a v skutku vykonal dílo spasení světa. Církev učí, že Kristus nám zjevil náboženské pravdy pro spasení naše veledůležité, pravdy takové, k jejichž poznání bychom sami ze sebe nikdy nebyli dospěli. — Mohli bychom se právem domýšleti, že každý

rozumný člověk bude zkoušeti, bude čísti zázraky tyto a proroctví obsažená ve svatých písmech; a jsou-li to zázraky takové, že nikdo jiný nemůže býti uznán za jich původce nežli Bůh sám, tedy náboženství křesťanské jest Božského původu, a jediné pravé. Avšak pantheism Hegelův (a s ním i racionalism se srovnává) nepouští se do hlubokého bádání o zázracích Kristových: praví hned a priori: Zázraky se nikdy *nestaly* žádné; neb se naprosto *aninemohly* státi; kdyby Bůh učinil zázrak, tedy by tím opravil přírodní zákony, jež on sám do přírody vložil, on by se uznával chybujícím, uznával by, že to poprvé neučinil dobře, ale teď že činí lépe; takové opravování protiví se Božím vlastnostem, a proto všechny ty zázraky, jež v písmech sv. čteme, jsou prý pouhé bájky od jednotlivců vymyšlené k znázornění té oné filosofické zásady neb zkušenosti praktické. Ježíš Kristus není žádná skutečná osoba, on na světě nežil nikdy; to co Ježíšem nazýváme, je vlastně celý svět, jenž z počátku, pokud jen trval, aniž by sobě vědom byl, nazývá se „synem Božím“; když ale svět se stal sám sebe vědom, musel umříti onen syn Boží a svět se prý nyní nazývá „Duchem svatým.“ Učení víry křesťanské jest prý sebráno z průpovědí nejčelnějších filosofů; i tajemství víry čili mysteria jsou nálezem mudrců, kteříž k nejvyššímu vzdělání rozumu svého dospěli.

Takováto blouznění pantheistů a racionalistů mají následky velmi smutné. Oni podvracují veškerou váhu svědectví *historických*, vydávajíce vše za báječné, co nesushlasí s náhledy jejich, co se jim nehodí do obmezené soustavy vlastní jejich logiky. Chce-li člověk cestou pantheismu, racionalismu a naturalismu kráčet, musí se vzdáti víry v Boha, musí se státi úplným *atheistou*. Že pak tyto jmenované tři bludy v mnohých knihách jsou obsaženy a že mnozí o rozšíření jich i doposud se přičiňují, tudy

bylo zajisté svatou povinností hlavy katolické Církve, aby pozdvihla hlasu svého na *obranu víry Kristovy*, již bludové tito ze srdcí lidských vyrvati usilují. Ukázali nám spisové novověkých racionalistů dosti jasně, jaký ten svrchovaný zákon rozumu jest, an v každém člověku působí jinak; jeden vyložil písmo sv. tak, druhý na opak, a třetí liší se od obou těchto. Ztrativše měřítko zjevené autority božské, vykládají sobě písmo sv. každý dle své hlavy, dle svého rozumu, a poněvadž tyto výklady v podstatných věcch se mezi sebou neshodují, lze odtud poznati, že tento zákon rozumu není absolutní, nýbrž omezený, relativní. Sledující vždy dále stopu Cartesiova výroku: „Cogito, ergo sum“ octli se brzy racionalisté v poslední konsekvenci těchto slov; kteráž záleží v zásadě o svrchované autoritě rozumu lidského, a když Spinoza, Hegel, Schelling a Fichte zásadu tu vždy dále rozváděli, ukázalo se, že učňové jejich všickni došli a ještě docházejí na pokraj propasti *atheismu*, do níž se buď uvrhnouti neb se zpět navrátiti musejí k *víře* v Krista a pravdu zjevení Božího, od níž se byli uchýlili.

§. II.

Rationalismus moderatus.

8. Quum ratio humana ipsi religioni aequiparetur, iccirco theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt.

Alloc. *Singulari quadam perfusi* 9. Dec. 1854.

„Jelikož rozum lidský na roveň se staví s náboženstvím, proto má se s vědami theologickými právě tak jako s filosofickými zacházeti.“

Racionalism tento *zmírněný*, o němž od 8. do 14. věty čteme, liší se od racionalismu v §. I. uvedeném podstatně tím, že racionalism absolutní zcela zamítá všeliké zjevení Božské a je za bájku prohlašuje, kdežto racionalism *zmírněný* uznává pravdu tohoto zjevení a se domnívá,

že stojí na půdě katolické, přece však chybuje velmi u posuzování pravého poměru mezi *theologií* a *filosofií*. Když v středověku tak řečení školastikové počali vědy bohoslovné filosofickým způsobem vzdělávati, bylo u nich všeobecnou zásadou, „*quod philosophia sit ancilla theologiae*“ t. j. filosofie byla u nich pouhým prostředkem, theologie cílem, základem a měřítkem, dle něhož filosofii svou upravovali; oni učili, jak Církev katolická podnes učí, že tam, kde filosofie přichází ve spor s theologií, zjevená pravda vrch podržeti, rozum lidský ale vyšší autoritě Božské ustoupiti musí. — Viděli jsme v §. I., jak *racionalisté* právě opáchnou scholastikům nastoupivše cestu přiřkli rozumu lidskému nejvyšší moc, před níž tak řečené zjevení prý ustoupiti musí, a tudíž zásadou racionalismu jest: *theologia ancilla philosophiae*. I domýšleli se někteří badatelové novější, že by se mělo jít prostřední cestou mezi těmito sobě odporujícími soustavami; a proto pravili: Filosofie není služkou theologie, aniž theologie služkou filosofie se zváti smí; obě jsou si zcela *rovný* a tudíž dle stejných zásad obě vzdělávati, pěstovati sluší, a výsledky bádání filosofického mají zcela rovnou váhou s výsledky bádání theologického. Tímto způsobem hleděl kněz Antonín Günther a stoupenci jeho usmířiti novější filosofii s theologií, a v nejnovější době tutéž skoro cestu nastoupil kněz Frohschammer, profesor filosofie v Mnichově. Památná a jasná spolu jsou slova, jimiž Pius IX. odmítá bludné ono mínění, an praví v Allokucí 6. pros. 1854: „*Hinc ex vana ipsorum opinione theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt; cum tamen illae fidei dogmatibus initantur, quibus nihil firminus, nihil stabilius; istae vero humana explicentur atque illustrentur ratione, qua nihil incertius, utpote quae varia est pro ingeniorum varietate, innumerisque fallaciis et praestigiis obnoxia.*“

9. Omnia indiscriminatim dogmata religionis christi-
anae sunt objectum naturalis scientiae seu philosophiae;
et humana ratio historice tantum exulta potest ex suis
naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus
etiam reconditoribus dogmatibus scientiam pervenire,
modo haec dogmata ipsi rationi tamquam objectum pro-
posita fuerint.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. Dec. 1862.

Epist. ad eundem *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Všecka dogmata náboženství křesťanského bez roz-
dilu jsou předmětem přirozené vědy čili filosofie; a lidský
rozum, je-li jenom historicky vzdělán, může ze svých při-
rozených sil a prvků přijíti k pravé známosti o všech i
skrytějších dogmatech, ač byla-li tato dogmata rozumu co
předmět předvedena.“

Tuto uvedený náhled Frohschammerův podobá se po-
někud 4. větě svrchu dotčené, přece však se od ní liší
v tom, že dogmat již hotových předpokládá, a nechce
jich teprv z rozumu lidského tvořiti, kdežto absolutní
racionalism učí, že sama dogmata jsou výsledkem filoso-
fického bádání. Nicméně i Frohschammer dvojí chyby se
dopouští: jednou se domnívá, že rozum lidský všecka
dogmata i také *mysteria* (reconditoria dogmata) úplně sezná
a pochopí, byla-li mu co předmět předvedena, a za druhé
tvrdí, že rozum lidský ze svých přirozených sil tohoto
poznání docílí, t. j. že mu není potřebí *milosti* Boží, po-
moci nadpřirozené. Papež odmítá tento blud ve svém
listu k arcibiskupn Mnichovo-Frisingskému 11. prosince
1862 slovy: „Sane cum haec dogmata sint supra naturam,
idcirco naturali ratione ac naturalibus principiis attingi non
possunt Ex divinis enim Literis et sanctorum
Patrum traditione constat, Dei quidem existentiam mul-
tasque alias veritates ab iis etiam, qui fidem nondum su-
sceperant, naturali *rationis* lumine cognosci, sed illa re-

conditiora dogmata *Deum solum* manifestasse“, a dotvrzuje dále o těchto mysteriích, že ač nám jsou zjevena a vírou jich pojmouti máme, „tamen adhuc ipsius fidei velo *tecta* et obscura caligine obvoluta *permanent*, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino.“

10. Quum aliud sit philosophus, aliud philosophia, ille jus et officium habet se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit; at philosophia neque debet ulli sese submittere auctoritati.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. dec. 1862.

Epist. ad eundem *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Poněvadž jiné jest filosof, jiné filosofie, má onen právo a povinnost, podrobiti se autoritě, kterou sám za pravou byl uznal; však filosofie ani nemůže, ani nesmí se podrobiti kterékoli autoritě.“

Stíhán jsa dekrety římské kongregace Indicis, kteráž několik spisů jeho už dříve (před r. 1862) byla na index postavila, vymyslel si Frohschammer obzvláštní dialektickou cestu, kteráž by s jedné strany k ochraně osoby jeho sloužila, kteráž by ale s druhé strany nekladla také žádných mezi onomu způsobu filosofování, jemuž se byl oddal. Frohschammer tedy pravil: Co katolík a kněz podrobují se autoritě, kterouž za pravou uznávám (co takovou však F. uznává jen všeobecnou Církev neb oekumenické concilium); avšak *filosofie* co *věda* musí se přidržeti vlastních svých principů, z rozumu lidského vyplývajících; stane-li se, že časem resultát filosofického bádání se nesrovná s dogmaty katolickými, tedy nicméně musíme filosofii při tomto jejím resultátu zanechat, a žádná autorita nesmí takový resultát filosofický opravovati neb za nepravý prohlašovati, poněvadž by se tím neodvislost filosofické vědy rušila. — Tato lest dialektická nemá však pevného základu; filosofie nedá se mysliti bez libomudree, filosofa: onať jest dílo, jest plod ducha libo-

mudrcova; musí-li — a to Frohschammer uznává — autoritě se podrobiti libomudrc, tedy i dílo jeho; a pakli libomudrc podroberím sebe autoritě církevní uznává, že v bádání svém pochybil, tedy jest neodbytnou jeho povinností, aby opravil dílo, jež bylo summou či výsledkem toho bádání. Tudiž papež Pius IX. naproti bludnému domnění tomuto vyslovil učení katolické ve svém listu k arcib. Mnichovskému 11. prosince 1862 ve slovech: „Haec justa philosophiae libertas suos limites noscere et experiri debet. Nunquam enim non solum *philosopho*, verum etiam *philosophiae* licebit, aut aliquid contrarium docere iis, quae *divina revelatio* et Ecclesia docet aut aliquid ex eisdem in dubium vocare, propterea quod non intelligit, aut iudicium non suscipere, quod Ecclesiae auctoritas de aliqua philosophiae conclusione . . . proferre constituit.“ Těmi slovy papežovými stvrzeno jest učení Školastiků svrchu dotčené, že totiž filosofie nalezá v *zjevení božském* mezi svého bádání, kterýchž jí překročiti nelze.

11. Ecclesia non solum non debet in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiae tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11. Dec. 1862.

„Církev netoliko nesmí filosofii nikdy stíhati, alebrž ona musí i bludy té filosofie snášeti a jí zůstaviti, aby se sama opravila.“

Věta 11. ouzce souvisí s 10tou a jest konsekvencí z této. Neuznává-li filosofie nad sebou vyšší autority, pak ovšem nesmí ji dle Frohschammera ani autorita církevní stíhati, nesmí ji opravovati. Rozum lidský den ode dne pokračuje v bádání svém, a povznáší se vždy na vyšší stupeň poznání, pakli dnes ještě té oné pravdy se nedopracoval, t. j. pakli dle výroku Církev bloudí, lze

se s jistotou přeco nadíti, že za několik let poznání jeho dostihne oné pravdy, že filosofie pak sama posavadní náhled zlepší a opraví. Církev tedy musí míti strpení s filosofií, a nesmí prý ji nutiti k násilnému skoku tím, že již nyní bludy filosofické odsuzuje a opravuje. — Ovšem kdyby tak bylo, kdyby Církev měla pokaždé čekat, že filosofie sama se opraví, pak by nejen filosofie (viz větu 10.) nébrž i filosof se vymknul ze vší autority církevní; an by žádal nekonečného shovění, až prý se jeho filosofie sama zkorriguje, jak to sv. Otec Pius IX. v listu od 11. pros. 1862 naznačuje slovy: „*Ex quo evenit, ut philosophi hanc philosophiae libertatem necessario participant atque ita etiam ipsi ab omni legesolvantur*“. — První část jedenácte věty: „*Ecclesia non debet in philosophiam unquam animadvertere*“, jest poněkud zřejměji ještě vyslovena či specialisována ve větě hned následující:

12. Apostolicae Sedis, romanarumque Congregationum decreta liberum scientiae progressum impediunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Výnosy apoštolské Stolice a Římských kongregací překážejí svobodnému vědy pokroku.“

Sotva byly listem papežským od 11. prosince 1862 některé bludné náhledy Frohschammerovy odsouzeny a spisy jeho dány na Index, an ve zvláštní přednášce se hleděl obmyti a ospravedlniti způsobem dosti nechvalným — osočováním kongregace Indicis a apoštolské Stolice vůbec, řka že Řím chce, aby se všude jen středověká theologie i filosofie přednášela, a že nechce žádného pokroku ve vědě dopustiti. Dle toho, co posud pověděno, musíme sice uznati, a papež sám v listech svých tak praví, že Církev ovšem každé vědě jakýchsi mezi klade a klásti musí, ale jen tu, kde věda přichází ve spor se *zjevením Božím*, s učením víry. Jinak ale, co se vnitřního ústrojí vědy každé týká, Církev nižádné bádání neob-

mezuje jsouc naopak vždy a všude pravému pokroku vědeckému přízniva; nebo i v Římě samém i v ostatní Itálii volně vzdělávají se vědy theologické i filosofické; a nikdy nebyla na Index dána kniha kterákoli pouze *proto*, že byla vědeckou, nébrž jen ty spisy se do seznamu kněh zapovězených zapisují, jež hrozí nebezpečím víře a dobrým mravům křesťanským, a takové právo nikdo nemůže upřítí Církvi co učitelkyni věčné pravdy.

13. Methodus et principia, quibus antiqui doctores Scholastici theologiam excoluerent, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Methoda a zásady, dle nichž staří učitelové Scholastičtí vzdělávali theologii, docela se neshodují s potřebami našich časů a s pokrokem věd.“

O *scholastice* v poslední době mnoho se mluvilo, mnoho psalo; bohoslovci, jež mezi nejvýtečnější v Německu počítati sluší, neshodovali se však v odpovědi na otázku často předloženou: Má-li nynější theologie se zcela odtrhnouti od scholastiky čili nic. Na prvním sjezdu *katolických učenců* v *Mnichově* držaném (od 28. září do 1. října 1863) ponavrženy jsou *tři* zásady, na nichž by všickni zde přítomní učenci jednomyslně se ustanoviti měli. Dvě zásady přijaty jsou, ne tak třetí, kteráž zněla v ten smysl: „Shromáždění uznává pokrok, jež ve veškerých odvětvích věd novější doba učinila; spolu však se domnívá, že nemůže nic tak prospěti spekulativnímu bádání nynějšímu, jako nepředpojaté studium velké *tradice křesťanských filosofů*, kteráž resultáty antického rozumování v sobě pojala a zdokonalila.“ Tato zásada scholastiku schvalující a odporučující byla *odročena* k příštím sjezdu, ježto shromáždění učenci nebyli o scholastice jednostejného náhledu. Většina byla by tuto proposici přijala, někteří však zcela upírali, že by

nynější věda měla jakéhoš ohledu na scholastiku bráti. Aby pak výsledek prvního sjezdu nebyl takovouto disharmonií rušen, nehlasovalo se o větě třetí, a vyslovena jest toliko naděje, že se do příští schůze úplného dorozumění mezi učenci docílí. Takovéto dorozumění teď Pius IX. sám pojistil, an v listu svém k arcibiskupu Mnichovskému 21. pros. 1863 to nazývá „*falsam opinio-* nem,“ pakli kdo celou theologii scholastickou zavrhuje; neboť Církev po celém světě (*communi scholarum catholicarum consensu*) na základě scholastiky již po vícero století theologii pěstuje, a častokráte sama Církev schválila scholastické učení (*Ecclesia saepissime summis laudibus theologicam eorum doctrinam extulit*), a proto zavržením scholastiky by se každý církevní autoritě samé protivil (*qua falsa opinione ipsius Ecclesiae auctoritas in discrimen vocatur*). Tím pak nechce Církev zavrhnouti všecken pokrok vědy theologické, nýbrž chce toliko říci, že se každý pokrok na bohosloví scholastickém musí *zakládati*, s ním se *srovnávati*.

14. *Philosophia tractanda est, nulla supernaturalis revelationis habita ratione.*

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

N. B. Cum rationalismi systemate cohaerent maximam partem errores Antonii Günther, qui damnantur in Epist. ad Card. Archiep. Coloniensem *Eximiam tuam* 15. Junii 1857, et in Epist. ad Episc. Wratislaviensem *Dolore haud mediocri* 30. Aprilis 1860.

„O filosofii má se vykládati bez všeho ohledu na zjevení nadpřirozené.“

Věta 14. je vlastně již obsažena v 9., 10. a 11., vyslovujej konsekvenci oněch vět, že totiž filosofie nemá se ohlížeti na zjevení božské, nébrž svou vlastní cestou jíti, jakoby o zjevených pravdách ničeho nevěděla. Od-souzením této thése jesti spolu *schválena* zásada první,

na níž se učenci v *Mnichově* shromáždění byli usnesli a kteráž zní:

„Der innige Anschluss an die geoffenbarte Wahrheit, welche in der katholischen Kirche gelehrt wird, ist eine wichtige und unerlässliche Bedingung für die fortschreitende Entwicklung einer wahren und umfassenden Speculation überhaupt und für die Ueberwindung der gegenwärtig herrschenden Irrthümer insbesondere.“

V poznámce jest uvedeno toliko jmeno Güntherovo, aniž by vícero bludných jeho náhledův bylo mezi these přijato, bezpochyby za tou příčinou, že před dvěma roky zesnulý filosof se podrobil výroku Stolicie apoštolské (laudabiliter se subjecit), a že i stoupenci jeho přestali rozšiřovati zásady v obou citovaných listech papežských zavržené.

(Pokračování.)

- Mauritio, vzdělána od P. Fr. Jabulky. Desáté vydání. S vyobrazením křížové cesty. Za 12 kr.
- Kytka** z průpovědek a z přísloví pořádkem katechismu vázaná pro mládež a pěstouny její od kněze *Josefa Podstránského*. Druhé rozmnožené vydání. Za 12 kr.
- Modlitební knížka** a mešní zpěvník pro žáky a žákyně na školách národních (a sice zvláště výtisky pro pacholata a jiné pro děvčata). Sepsal J. A. Šrůtek, kněz církevní. Se 4 obrazky. Za 22 kr., z tuha vázané za 32 kr.
- Poučení** o generální zpovědi. Sepsal Dr. Frant. Prucha, kanovník hlavního chrámu Páně u sv. Víta. Třetí vydání. Za 18 kr.
- Renan a pravda**, čili úvahy o knize Renanově „Život Ježíšův.“ Sepsal *Václav Štulc*, sídelní kanovník starobylé kolegiatní kapitoly na Vyšehradě. Cena 60 kr.
- Řeči**, epištoly a evangelia na každý den svatopostního času. Za 22 kr.
- Řeči pohřební**. Sepsal František Daneš, děkan na Peruci. Za 84 kr.
- Sbírka výkladův** a kázání. Od E. Veverky, faráře v Roztokách vydaných. Obsahuje řeči: Marka, Slámy, Zahradníka, Hnojka, Hrona, Řeháka, Daneše, Procházky, Raisa, Špachty, Štulce, Černohouze a j. v. 13 dílů po 84 kr. (Bude se pokračovat.)
- Tricet pohřebních písní** pro všechny stavy, venkovským pánům učitelům věnovaných od V. A. Pohana. Za 28 kr. (Nové vydání.)
- Tri a třicet článků utrpení Pána Krista**, čili rozjímání o umučení Páně na základě souhlasného vypravování sv. evanjelií pro čas postní, jež dle latinského vzdělal, k nim vysvětlení obřadů sv. týdne, — pobožnost křížové cesty, o pěti ranách Pána Krista, svatého růžence, — kající modlitby připojil, a k potřebě duchovních správců s povolením nejdůstojnějšího Ordinariátu Pražského vzdělal *Karel B. Navrátil*, kaplan u sv. Jindřicha v Praze. Cena 40 kr.
- Svatý Týden** před velikonocí, obsahující všechny modlitby a obřadů vyjasnění dle předpisů církve svaté římské katolické. Od St. Voborníka, převora řádu kazatelského v Olomouci. Druhé poopravené vydání. Za 54 kr.
- Včelařská kniha** hlavně podle Dzierzona sepsána od J. S. Kodyma. S mnohými dřevoryty. Druhé poopravené vydání. Za 84 kr.
- Výkladové** neb exhorty ranní, nedělní a některé sváteční od Dr. *F. L. Wiršinka*. 2 díly. Za 72 kr.
- Zlatodol**, aneb zpustlá vesnice obnovená farářem, učitelem a manželkou jeho. Prací *F. Svobody*. Za 22 kr.

Vydán 17. března 1865.

ČASOPIS

katolického duchovenstva.

Redaktor:

KAREL VINAŘICKÝ,
kanovník na Vyšehradě.

Ročník šestý.

Svazek druhý.

V Praze.

Tiskem a nákladem Rohlfůna a Sieverse v kniž. arcibiisk. tiskárně.

1865.

Třetí svazek vyjde 30. dubna 1865.

**Osmdesát thesí zнову zavržených encykli-
kou Pia IX. od 8. prosince 1864.**

(Pokračování.)

§. III.

Indifferentismus, Latitudinarismus.

15. Liberum cuique homini, est eam amplecti ac profiteri religionem, quam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

Lit. apost. *Multiplices inter* 10. Junii 1851.

Alloc. *Maxime quidem* 9. Junii 1862.

„Volno jest každému člověku přijmouti a vyznávatí to náboženství, které by kdo, veden jsa světlem rozumu, za pravé pokládal.“

16. Homines in cujusvis religionis cultu viam aeternae salutis reperire aeternamque salutem assequi possunt.

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Alloc. *Ubi primum* 17. Dec. 1847.

Epist. Encycl. *Singulari quidem* 17. Mart. 1856.

„Lidé mohou u vyznávání kteréhokoli náboženství cestu věčného spasení naleznouti a věčného spasení dojíti.“

17. Saltem bene sperandum est de aeterna illorum omnium salute, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur.

Epist. Alloc. *Singularum quadam* 9. Dec. 1854.

Encycl. *Quanto conficiamur* 17. Aug. 1863.

„Aspoň dobrého jest se nadíti o věčném spasení všech těch, kdož nikoli se nenalezají v pravé Církvi Kristově.“

Ve třech těchto větách naznačen jest jeden z nejzáhubnějších bludů našeho století; jet to *Indifferentism* čili úplná netečnost náboženská. Indifferentism úzce souvisí s racionalismem Kantovým. Neboť kdo pominuv veškerého zjevení Božího, hledá v rozumu lidském jediný a neomylný pramen všeliké pravdy, ten také jen to považuje za pravé náboženství, co pouhým rozumem svým obsáhnouti a z něho vyvoditi může; a to jest ovšem blud velmi škodlivý. Neboť *náboženství křesťanské* zakládá se na zjevení Božím, nikoli pak není vynálezem lidského rozumu, jak praví i Pius IX. v Encyklice od 9. listop. 1846: „Sanctissima nostra religio non ab humana ratione (fuit) inventa, sed a Deo hominibus clementissime patefacta.“ Tudíž my na základě autority Božské věříme

to, co Bůh zjevil, poněvadž Bůh jest neomylným; — rozumu svého můžeme a máme sice upotřebiti tu, kde se nám jedná o tak nazvaná *criteria* revelationis divinae, o charakteristické známky opravdového zjevení Božího; a takovými známkami jsou zázraky a proroctví, jak naznačují slova svrchu citované Encykliky: „Humana ratio . . . divinae revelationis factum diligenter inquirat oportet, ut certo sibi constet, *Deum esse locutum.*“ Jak mile však zázraky ty se ukáží býti takovými, jež od Boha pocházejí, tu musíme božské ono zjevení v úplné celosti za neomylnou pravdu přijmouti (*rationabile si obsequium exhibeat* — dí Encyklika), třebať by rozum náš omylům podrobený všech pravd zjevených jasně nechápal (proto se v 15. thesi dí: „*quam rationis lumine quis ductus veram putaverit,*“ t. j. *pouhým* rozumem beze všeho ohledu na zjevení Boží.)

Z tohoto indifferentismu sama sebou vyplývá další konsekvence: že v *každém* náboženství *bez rozdílu* člověk dochází věčného spasení. Jeť to oblíbené thema, o němž mluvíti a jímžto svědomí své ukonejšiti sobě zvykli racionalisté, jimž žádné z dogmat církve katolické se nezdá býti tak hrozným, jako známé: „*Extra Ecclesiam non datur salus.*“ Kristus vykonal dílo spasení lidského; on založil jednu církev, a té odevzdal úkol, aby až do konce světa všecy lidí účastny činila tohoto spasení; tudíž každý člověk má uvěřiti v Krista, má vstoupiti do církve Kristovy, aby došel vykoupení, jehož celý a neskonalý poklad jedině v církvi katolické jest složen. „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen“ (Mar. 16, 16.). Kdo se naučil znáti církev Kristovu a přece odporuje do ní vstoupiti, ten pohrdá spasením svým vlastním, a proto církev Kristova *samospasitelnost* svou musí zastávati po všecy časy a musí po všecy časy hlásati evangelium a vyzývati nevěřců i jinověřců, aby

vstoupili do jedině pravého ovčince Kristova. Nelze tedy dobrého se nadíti o věčném spasení *všechněch*, kdož *nikterak* k církvi Kristově nepřináležejí. Nicméně vždycky učila církev katolická, že v jistém smyslu náležejí k církvi i tací lidé, kteříž se nacházejí v *nepřemožitelné nevědomosti* o pravém náboženství (*qui verae religionis ignorantia laborent, si ea sit invicibilis* — Allokuce 9. pros. 1854), kdož tedy zjevení Boží nikdy dokonale neseznali, o církvi ani neslyšeli, aneb kdož jsou pohany, mohamedány, nekatolíky atd. upřímně za to mají, že náboženství jejich jest pravé a že jen v něm dojdou spasení. Pakli tací lidé to, co jim vůbec o Bohu povědomo, věří a cnostně žijí, tedy náležejí aspoň dle vůle své k církvi pravé, k církvi Kristově; z této církve Kristovy i na ně prýští a rozlévají se milosti Boží a skrze tuto církev i oni mohou někdy spasení dojíti. Tím se značně mírní výlučnost zásady *de Ecclesia sola salvifica*, poněvadž jest pojem církve ve smyslu tomto velmi široký, ač ovšem není možná dle čísla udati všechny ty tisíce a snad miliony, kteříž propter *invicibilem ignorantiam* nejsou sice údy viditelné, ovšem pak po nevyzpytatelné moudrosti Boží mohou býti aspoň údy *neviditelné* církve Kristovy.

18. *Protestantismus non aliud est, quam diversa verae ejusdem christianae religionis forma, in qua aequae ac in Ecclesia catholica Deo placere datum est.*

Epist. Encycl. Noscitis et Nobiscum 8. Dec. 1849.

„Protestantismus není nic jiného, než rozdílná forma téhož pravého náboženství křesťanského, v kteréž lze jest rovněž jako v církvi katolické Bohu se líbiti.“

V 18. větě naznačen jest tak řečený *Latitudinarism*, bludné to mínění, jež v Anglicku v druhé polovici 17. století se utvořilo. Když se tam — jako jinde naskrz se dalo a děje — četné sekty protestantské mezi sebou nesnadily, nemohouce se v přemnohých člán-

cích víry shodnouti, utvořila se mezi bohoslovci Anglickými zvláštní strana, kteráž rozeznávala články víry *podstatné* (fundamentales) a *nepodstatné* (accidentales, non fundamentales); všechny sekty křesťanské musejí prý stejnou měrou v člancích podstatných se shodovati, v nepodstatných však smí se jedna různiti od druhé, aniž by tato rozdílnost jim byla na ujmu. K takovým článkům „podstatným“ přiřtli k. př. apoštolské vyznání víry; to prý musí všickni křesťané věřiti, v jiném ve všem mohou se od sebe různiti. Jelikož tím způsobem činili cestu do nebe velmi širokou, nazváni jsou od svých odpůrců Latitudináři čili učitelé *široké cesty*. I v jiných zemích mimo Anglicko se poznenáhla Latitudináři rozšířili a protestanté tím učením též se snaží ospravedlniti své odpadnutí od církve křesťanské, an prý v „podstatných“ věcech se úplně s církví katolickou nynější srovnávají, ve věcech méně podstatných toliko od ní se uchylujíce. Avšak církev katolická zavrhuje takovéto roztrfídění dogmat na podstatná a nepodstatná, jelikož všeliké zjevení Boží, v písmech sv. i v podání ústním uložené, jest předmětem naší víry; nebo „kdobykoli celý zákon zachoval, ale přestoupilby v *jediném* přikázání, učiněn jest všemi vinen“ (Jak. 2, 10). Mimo to vyslovila církev na sněmu Tridentském nade všecku pochybnost jasně a určitě, že učení protestantův jest bludné a církev jejich že *není* církví Kristovou a že tedy nikomu věčného spasení nemůže zjednati. — V dalších konsekvencích svých tento Latitudinarism přechází obyčejně v úplný *Indifferentism*, jakéhož tak často při protestantech našeho věku spatřujeme.

§. IV.

Socialismus, Communismus, Societates clandestinae, Societates biblicae, Societates clerico-liberales.

Ejusmodi pestes saepe gravissimisque verborum formulis reprobantur in Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846; in Alloc. *Quibus quantisque* 20. April. 1849; in Epist. Encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8. Dec. 1849; in Alloc. *Singulari quadam* 9. Dec. 1854; in Epist. Encycl. *Quanto conficiamur moerore* 10. Aug. 1863.

Socialism a *komunism* jsou záhubná učení, jež obzvláště v dobách obecného převratu politického se vyskytují v rozličných zemích, všelikému řádu církevnímu i státnímu úplnou zkázou hrozíce. Francouzský hrabě *Saint-Simon* († 1825) sestavil zásady socialistické v jakýsi system, dle něhož jediným dědicem a pánem veškerého jmění jednotlivých občanů jest *stát*; z tohoto jmění pak udílí stát každému tolik, co sobě svým vlastním namaháním zasloužil, tomu, kdo víc pracuje, víc, tomu, kdo jest nedbalým, méně. Tím se liší *socialism* od *komunismu*, jenž chce, aby zmizel všeliký rozdíl stavů a mohovitosti, a všecko časné jmění aby mezi všechny lidi bez rozdílu bylo *stejnou měrou* rozdáno, tak aby nestávalo bohatých ani chudých, nýbrž aby všickni zcela stejný díl obdrželi. Oba tyto systemy protíví se nejen všemu církevnímu a státnímu pořádku, ale i Nejvyšší Prozřetelnosti božské, kteráž statků pozemských každému člověku v jiné míře uděluje.

Tajnými spolky (*societates clandestinae*) obzvláště se vyznačují tajné spolky *Karbonáři*, *Illumináti* a *Freimauri*, kteřížto tajně osnovanými pikly svými usilují všecku pozitivní víru vyrvati ze srdcí lidských, aby pak spůsobili všeobecný převrat světový, z něhož by hojně kořistiti a sami vesla vlády se uchopiti mohli.

Biblické společnosti zvláště z Anglicka a Německa co rok rozesílají miliony tištěných biblí do nejvzdálenějších

ších končin světa, aby protestantismu vždy nových přívrženců získaly. Počinání jejich zavrhuje církev katolická jednak proto, že Kristus nepřikázal apoštolům, aby bible roznášeli, nýbrž aby *hlásali* evangelium, a jednak i z té příčiny, že v biblich oněch některé části písma sv. jsou vynechány a slovo Boží na mnoze porušeno.

Duchovensko-liberalní spolky utvořily se v Itálii v posledních asi pěti letech přičiněním vlády piemontské a jí ku pomoci, kdež někteří kněži revolučním snahám nové Itálie přízniví se v spolky sestoupili, chtějí si přízeň nové vlády pojistiti a přízni tou ohraditi se proti biskupům, kteříž takové počinání zjevnými slovy zavrhlí a tresty církevními stíhali.

§. V.

Errores de Ecclesia ejusque juribus.

19. *Ecclesia non est vera perfecta que societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus juribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis est definire quae sint Ecclesiae jura ac limites, intra quos eadem jura exercere queat.*

Alloc. Singulari quadam 9. Dec. 1854.

Alloc. Multis gravibusque 17. Dec. 1860.

Alloc. Maxima quidem 9. Jun. 1862.

„Církev není pravá a dokonalá společnost úplně svobodná, nemá též svých vlastních a stálých práv sobě od božského zakladatele svého udělených, nýbrž světské moci přísluší stanoviti, která jsou Církve práva a meze, v kterých by tato práva vykonávati směla.“

Církev i stát jsou společnosti, jež od Boha k tomu ustanoveny jsou, aby o blaho člověčenstva všestranně pečovaly, a proto poměr obou má býti poměrem přátelským, a to se stane, když obě společnosti na témž základě spočívají, na základě *víry křesťanské*; tu zákonodárství státní nikdy nemůže ve spor vejíti se zákono-

dárstvím církevním. Bývaly skutečně takové časy, kde státy byly křesťanské, kde stát skutečně měl náboženství. Od oněch dob však, kde racionalism počal vtroušovati zásady své i do státního zákonodárství, začal se stát uchýlovati od církve a vždy dál a dále se uchýloval, až se octnul na stanovisku úplného *indifferentismu*, kdežto praví: já *nemám* žádné náboženství, mně je každé náboženství stejné. Poněvadž tedy stát sám za našich dob se více neřídí dle zásad božského zjevení, tudy považujet i církev Kristovu za společnost lidskou, kteráž ve všem se má podrobiti vůli státní. Církev se vůli této státní skutečně podrobuje, ale jen potud, pokudž zákony státní se neprotiví vůli Boží, ješto pak nezbyvá církvi nic jiného, leč aby se řídila dle slov prvního náměstka Kristova: „Více sluší poslouchati *Boha* než lidí.“ (Skutk. ap. 5, 29.) A proto ovšem bludné jest mínění přemnohých státníků, jakoby církev ve všem pouze dle zákonů světských se říditi mohla a měla. Kristus sám ustanovil základní organismus církve, ustanovil pověčná práva její, od nichž jí nikdy ustoupiti nelze, bytby všeliké útoky a pronásledování musela snášeti od státu indifferentního našich dnů, jako snášela pronásledování a mučeníctví za pohanských císařů římských.

20. *Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere non debet absque civilis gubernii venia et assensu.*

Alloc. Meminit unusquisque 30. Sept. 1861.

„Církevní vláda nesní pravomocnost svou konati bez povolení a souhlasu vlády světské.“

Roku 1861 v Nové Granadě v Americe vydán od vlády světské dekret, v němž nařizeno jest, aby vláda církevní vždy jen s povolením a souhlasem vlády světské pravomocnost svou vykonávala; toť ovšem byloby otroctví, v jakéž církev nikdy se nemůže uvrhnouti, po-

něvadž by tím pozbyla všeliké svobody od Boha samého jí udělené. Proto nazývá papež v allokuci od 30. září 1861 zákon onen „infandum decretum,“ ješto hned v zá-pětí zákona téhož apoštolský delegát byl z Granady vy-hnán a Jesuité vypovězeni.

21. *Ecclesia non habet potestatem dogmaticae defini-endi, religionem catholicae Ecclesiae esse unice veram religionem.*

Lit. Apost. *Multiplikes inter* 10. Jun. 1851.

„Církev nemá moci dogmaticky rozhodnouti, že náboženství církve katolické jest jediné pravé ná-boženství.“

Církev — tak věříme my katolici — jest *neomylná* v učení svém, poněvadž Duch svatý jest a bude při ní až do skonání světa; ona jest jediná, protože Kristus jedno dílo vykupitelské dokonal a jediný ústav — svou Církev — založil, v němžby všickni lidé spasení dojíti mohli. A že Církev jest samospasitelnou, proto neomylným slovem svým může, ano *musí* ona tuto samospasitelnost svoji světu hlásati; nebo od onoho okamžení, kdeby církev přestala hlásati o sobě, že jen v ní a skrze ni spasení lze dojíti, přestala by také býti pravou církví Kristovou a propadla by úplnému indifferentismu. Pokud ale církev chce dostáti úkolu svému, pokud chce býti jednou a pravou církví Kristovou, potud nikdy nemůže a nebude moci schváliti latitudinarism sekt protestantských, nikdy se nebude moci poddati bludnému domnění, žeby se v jiných společnostech mimo církev katolickou stojících pravé prostředky věčného spasení lidem udělovaly.

22. *Obligatio, qua catholici magistri et scriptores omnino adstriguntur, coarctatur in iis tantum, quae ab*

infallibili Ecclesiae judicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Povinnost, kterou katoličtí učitelové a spisovatelé vesměs jsou vázáni, obmezuje se toliko na to, co neomylným církvě výrokem stanoveno, jakožto dogmata víry, kteráž všickni mají věřiti.“

Zde opět dlužno poukázati k sjezdu učenců katolických v *Mnichově* 1863. Jednu ze základních thesí, na níž učencové ti se shodli, již svrchu jsme položili (str. 58); druhá jednohlasně přijatá these zní: „Für Jeden, der auf dem Standpunkt des katholischen Glaubens steht, ist es Gewissenspflicht, in allen seinen wissenschaftlichen Untersuchungen sich den *dogmatischen* Aussprüchen der *unfehlbaren Auctorität der Kirche zu unterwerfen*. Diese Unterwerfung unter die Auctorität steht mit der der Wissenschaft naturgemässen und nothwendigen Freiheit in keinem Widerspruch.“ Na první pohled zásada ta se zdá býti nezávadnou, poněvadž shodu vědy se zjevením za nutnou pokládá. Nicméně papež v listu svém k arcibiskupu Mnichovskému jasně to vyslovil, že tato zásada učenců jest kusá a neúplná. Apoštolská stolice rozeznává jedno podrobení se autoritě církevní, kdežto vše, co ona nám předkládá, *věřiti* musíme (subjectio, quae fidei divinae actu est praestanda), a tu sluší věřiti nejen to, co jest stanoveno výslovnými dekrety všeobecných sněmů aneb papežů Římských, nýbrž i to, co vyučující církev po světě rozšířená co zjevení Boží předkládá a v čem boboslovci katoličtí po všeobecném a stálém souhlasu se shodují, že to k víře přináleží (quae ordinario totius Ecclesiae per orbem dispersae magisterio tamquam divinitus revelata traduntur, ideoque universali et constanti consensu a catholicis theologis ad fidem pertinere retinentur.). Druhé pak podrobení to jest, kdežto svědomí naše k *poslušnosti*

nás zavazuje, a tu praví stolice apoštolská, že se každý křesťan katolický též musí podrobiti rozhodnutím papežských kongregací těm, kteráž se učení křesťanského týkají (*decisionibus, quae ad doctrinam pertinentes a Pontificiis Congregationibus proferuntur*), jakož i těm článkům učení křesťanského, jež obecný a stálý souhlas katolíkův pokládá za theologické pravdy a výsledky tak bezpečné, že opáčné učení zasluhuje theologickou censuru, byť se i nemohlo nazvati bludařským.

23. *Romani Pontifices et Concilia oecumenica a limitibus suae potestatis recesserunt. jura principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.*

Lit. *Apost. Multiplices inter 10. Jun. 1851.*

„Římští papežové a obecní sněmové církevní vyšluli se z mezí své moci, práva knížat urvali a též v ustanovení věci víry a mravů pobloudili.“

Uvážíme-li nejprvé druhou částku této zavržené věty: „*in rebus fidei et morum definiendis errarunt*,” jest nade všecku pochybnost dogmaticky jisto, že na sněmích oekumenických církev katolická u věcech víry a mravů nikdy nepobloudila a že po neomylnosti své či infalibilitě nikdy zblouditi nemůže. Popatříme-li však na první část: „*Romani Pontifices*“ atd., tedy sluší upozorniti nejprvé na to, že nejen všeobecná církev jest neomylnou, ale že bohoslovci katoličtí jednohlasně učí, že také papež sám u věcech víry a mravů nikdy v ustanoveních čili dekrettech svých nezbloudil (třebaž že infalibilita papežova doposud není za dogma prohlášena). Ovšem pak nepřátelé církve začasť k tomu poukazují, že v středověku prý papežové „vystoupili z mezí své moci a že urvali práva knížat.“ Historie církevní i světská však učí, že tomu nikoli tak není; mělit ovšem v středověku papežové římští mnohá práva týkající se vlády *světské*, k. př. oni

potvrzovali a korunovali římského císaře, rozsuzovali všeliké mezi národy a knížaty vzniklé spory; církevní kletba papežem vyslovená měla v zápětí i kletbu říšskou a ztrátu práv občanských; papežové udělovali mužům o rozšíření a rozkvět církve zvláště pečlivým titul královský atd. To vše nyní pominulo, a sice proto, že se změnily, že pominuly dřívější *poměry politické* v Evropě; v minulých stoletích všechna knížata Evropejská považovala papeže za prvního panovníka nejen církevního, ale i světského; státové byli katoličtí a proto všude s důvěrou a láskou každý se ku hlavě církve utíkal, knížata sama žádala papeže o titul královský, odevzdala mu obyčejně rozhodnutí všelikých rozepří, a proto papežové jednali po *právu* svém, po právu od celého světa uznaném a národové jim za to odpláceli vděčností. Když pak reformace Lutherova a racionalism pozdějších jeho stoupenců nalezly přístupu i do komnat královských, tu se vladařové sami emancipovali ze svého dřívějšího poměru k papeži římskému, katoličtí vladařové jej považovali jen co hlavu církve, všickni pak měřili důležitost světské vlády papežové toliko dle počtu čtverečných mil, jež dědictví sv. Petra čítalo. — Rozumějí-li konečně nepřátelé církve ono „vyšinutí se z mezí moci své“ o *nynější vládě církevní*, t. j. proto-li oni se na církve durdí, že aspoň polovici svých práv Kristem jí svěřených nehodlá přenechati státníkům, jenž tato práva byli sobě „urvali“ za dob Josefinismu, pak ovšem nemůžeme nepřátelům těm dáti jiné útěchy, leč že církve statečně obmyslí těchto práv svých hájiti a že jich i proti nátiškům světské vlády obhajovati nikdy neustane.

24. *Ecclesia vis inferendae potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.*

Lit. Apost. *Ad apostolicam* 22. Aug. 1851.

„Církev nemá práva, přinucovati mocí, aniž má jakékoli moci přímé neb nepřímé.“

Každá *společnost* řídí se dle jistých zásad a stanov, a kdo stanovy ty ruší, bývá trestán aneb i vyloučen ze společnosti. To právo hájí si za našich dnův každý spolek občanský, společnost akcionářů, peněžníků a průmyslníků; jen jediné společnosti — církvi prý to právo nepřisluší. Kdybychom se stanoviska protestantského věřili toliko v církev *neviditelnou*, pak ovšem by nemohla nikoho mocí přinucovati, nesměla by trestati, poněvadž nikdo neví, kteří lidé k té neviditelné církvi náležejí. My však věříme, že Kristus založil církev *viditelnou*, a proto ji též oprávnil, aby těch, kdož se těžce byli provinili, *trestala*; vímeť, že sv. Pavel vyřknul trest nad rozkošníkem Korýntským; že pro těžké zločiny museli v prvních stoletích křesťané činiti veřejné pokání skrze 5, 15, 20 let, ano i po celý život svůj; že mnohým hříšníkům odepřela církev sv. svátosti, že interdikt nad městy i celými národy vyřkla, a že zatvrzelých skrze exkomunikaci zcela vylučuje ze středu svého. — Pakli druhou polovici 24. věty „*neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam*“ do češtiny přeložíme, znamená to asi toliko: Každá jiná společnost občanská, každá sekta protestantská, každá obec židovská má právo *jmění* své nazývati svým vlastním a může dle libosti tímto jměním vládnouti; ano toto právo má každý jednotlivec, boháč i žebrák, poctivý hospodář i nepocivý lichvář, ano každý poběhlík má stejné to právo, pokud jest dospělým a není prohlášen za blázna; — jen církev *katolickou* má prý každý buď za dítě neb za blázna považovati, jemuž musí býti ustanoven poručník, *kurator*, a tím kuratorem je *stát*. Přepodivná to logika našeho věku! Kde jsou, tážeme se, důkazy toho, žeby církev byla dítkem nedospělým, ta církev pravíme, kteráž národy ku pravé dospělosti povznesla?

Kterak může stát nedůvěřovati se, žeby církev nedovedla vládnouti majetkem svým časným, an přec sám stát ponechává církvi vládu duchovní a starost o blahobyt věčný? — Církev katolická, církev to viditelná, má zapotřebí časných prostředků, jichž vynakládá k zvelebení bohoslužby, k výživě sluhů svých, ku podpoře chudých a vůbec k účelům Bohu líbezným a státu prospěšným. A pakliže církev potřebuje k těmto účelům časných statkův, tedy rovně jako jiná společnost musí ona sama tyto statky své spravovati, jimi vládnouti; a kdo si chce násilím (jež obyčejně sekularisací zvou) přivlastniti jmění církevní, aby sám sebe obohatil, ten se svatokrádeže dopouští, jak to sněm Tridentský (sess. XXII. cap. 11.) jasně vyslovuje, an exkomunicací takovou svatokrádež tresce.

25. Praeter potestatem episcopatu inhaerentem, alia est ^{at}tributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

Lit. Apost. *Ad apostolicas* 22. Aug. 1851.

„Mimo právomocnost spojenou s úřadem biskupským jiná jest připojena moc světská udělená vládou občanskou buď zřejmě buď mlčky a může tedy od vlády světské, kdyby se líbilo, odvolána býti.

Gallikáni a Josefinisté starší doby i ti, jenž nyní opět mezi státníky se objevují, neradi to vidí, že se jim na každém místě církev katolická v cestu staví a zhoubným snahám jejich náležitě meze klade. Tito státníci by rádi církev *podrobili* v každém ohledu pod vládu světskou, ješto prý jinak zůstává církev „státem ve státě;“ a zdá se jim, že tuto porobu na církev uvalejí nejlépe tím způsobem, pakli ji poznenáhla vytisknou ze všech oborů veřejné činnosti její; tak na př. ze škol vyšších i obecných. Proto lidé tito učí, že prý světská vláda sama biskupy do škol uvedla a připustila, a že je násle-

dovně odtamtud zase může vzdáliti. Podobně prý také přepustil stát na nějaký čas biskupům zákonodárství o *stavu manželském*; ale nyní prý na čase, aby opět stát toto plnomocenství biskupům vzal a nový zákon manželský vydal. — Pozorujeme z toho, že se za našich časů děje právě opak toho, co v středověku; tehdáž katolický stát netoliko církvi nepřekážel u vykonávání její *duchovní* moci, nýbrž i mnohé *světské* záležitosti jí svěřil; nyní pak stát indifferentní nejsa spokojen s vládou svojí světskou, chce i vládu věcí duchovních si přisvojiti; biskupům a kněžím by se na nejvýš ještě dovolilo, aby v kostele kázali a mši sv. sloužili.

26. *Ecclesia non habet nativum ac legitimum jus acquirendi ac possidendi.*

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

Epist. Encycl. Incredibili 17. Sept. 1863.

„Církev nemá vzrozeného a po zákonu náležitého práva nabývati a v držení míti.“

Populární překlad této these zní asi takto: Církev katolickou může každý dle libosti okrádati; tím neškodí nikomu, nýbrž činí dobrý skutek; neboť církev nemá práva nazývati své jmění svým; jen omylem se to stalo, že církev nabyla jmění, jehož vlastně nesmí nabýti; protož se právu jen tenkrát zadost učiní, když se církvi statky její poberou; *sekularisace* dle takových náhledů je věcí zcela dovolenou; touto 26. thesí se tedy krádež prohlašuje za věc dovolenou, za skutek dobrý! Proto církev thesi tu zavrhla, pokládajíc každou krádež za zločin, hájíc aspoň důrazným protestem právo své tu, kde musela ustoupiti zjevnému násilí.

27. *Sacri ecclesiae ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi.*

Alloc. Maxima quidem 9. Jun. 1862,

„Posvěcení sluhové církve a Římský papež mají ode vsí časných věcí správy a majetnosti naprosto vyloučení býti.“

Nová Itálie pod práporem krále poctivce před několika lety povstala, aby poučila papeže, že mu přináleží toliko duchovní panování v církvi, kteréž prý nikterak neshoduje se s vládou světskou, již doposud požívali papežové ve státu církevním. Pod tou lichou zámínkou oloupil skutečně král poctivce papeže o větší část země jeho a našel i několik kněží italských, jenž se snažili ospravedlniti šeredný zločin ten. Naproti tomu nescíslné spisy o tom vydané a adresy sv. Otcí zaslané hájili dle možnosti práva stolice apoštolské; obzvláště biskupové r. 1862 v Římě za příležitosti svatořečení mučedníků Japonských shromáždění ve své adrese, kterouž svatému Otcí podali, jasně vyslovují, že lupiči církevního zboží nemají „nisi *velamen malitiae libertatem*“, t. j. pokřik svobody že jest u nich jen pláštíkem nepravostí, jež neustále páší. Toho samého dne 9. června 1862, kdežto papež měl svrchu dotčenou allokuci „*Maxima quidem*“, vyjádřili biskupové celého světa své přesvědčení o dědictví sv. Petra slovy: „*Civilem enim Sanctae Sedis principatum ceu quiddam necessarium ac providente Deo manifeste institutum agnoscimus; nec declarare dubitamus, in praesenti rerum humanarum statu, ipsum hunc principatum civilem pro bono ac libero Ecclesiae animarumve regimine omnino requiri.*“ A jako papež ku vládě všeobecné církve má zapotřebí jmění, jež nezávisí od libovůle některého vladaře světského, tak i biskupové a správcové duchovní k účelům duchovní vlády, bohoslužby, atd. mají časných prostředků zapotřebí; poněvadž pak dobročinnost předkův našich o takové jmění biskupství a far jednotlivých se postarala, musí se ovšem i to nazvati loupeží, pakli světská vláda tohoto jmění koste-

lům vzítí a za majetek svůj vlastní prohlásiti usiluje, jakož se v nejedné zemi v poslední době událo.

28. *Episcopis, sine Gubernii venia fas non est vel ipsas apostolicas literas promulgare.*

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

„Biskupům nepřisluší právo bez povolení vlády ani listů papežských prohlašovati.“

V této větě se jeví učení gallikanismu a josefinismu o tak nazvaném „*placetum regium*.“ Také u nás panovala tato vládní censura papežských listin; žádný biskup se nesměl odvážiti, aby uveřejnil bullu papežskou neb list vůbec, dokud světský úřad se nepřesvědčil, že v listu tom nic státu nebezpečného se nenalezá. Že je to zásada gallikanská, nejlépe dokázal francouzský ministr spravedlnosti, an biskupům zapověděl ohlašovati Encykliku s thesemi tuto položenými. Z toho lze seznati, že u nás požívá církev katolická větší svobody, než v liberalním Francouzsku, anť naše vláda se stanoviska koncordátu biskupům vzhledem ohlášení Encykliky úplnou volnost ponechala. A tak i státní protestantští učinili, dle zásady rovného práva (*Parität*) ani jinak činiti nemohouce.

29. *Gratiae et Romano Pontifice concessae existimari debent tamquam irritae, nisi per Gubernium fuerint imploratae.*

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

„Milosti papežem Římským propůjčené sluší pokládati za neplatné, nebylo-li o ně prošeno skrze vládu.“

S jakého stanoviska státníci thesi zde položenou omluviti hledí, nikde se nedozvídáme. Po našem rozumu není to však stanovisko jiné, leč ono, které i násilím chce provésti zásadu o všemohoucnosti státu nad církví. Biskupové, kněží i věřící v přemnohých důležitých záležitostech utíkali se vždy a posud utíkají k nejvyššímu

prameni všeliké právomocnosti církevní, k papeži Římskému. To prý se protiví omnipotenci státní a je nebezpečné veřejnému pořádku a státní bezpečnosti. Jak si ale pomoci v tom pádu, když biskupové přece k papeži se utíkají, ač jim to vláda policejní zapověděla? V zaslepenosti své nevěděli si josefinisté jinak žádné rady, než aby všechny dispense, odpustky a jiné milosti papežem udělené prohlásili za *neplatné!* Následkem konkordátu museli tito trýznitelové církve sice u nás umlknouti, jelikož pokřik jejich již ani u vlády nenalezal žádného ohlasu; nicméně utajená zloba jejich si aspoň v žurnalistice častěji hledá volného průchodu v článcích, chrlících nenávist proti církvi Kristově a novým otroctvím jí hrožících. Původce navrženého ediktu náboženského každému jednotlivci by rád získal svrchovanou svobodu na-proti církvi.

30. *Ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas a jure civile ortum habuit.*

Lit. apost. *Multiplies inter* 10. Junii 1851.

„Nedotknutelnost církve a osob církevních měla svůj původ v právu občanském.“

Dvojí immunity či nedotknutelnost rozeznává právo církevní: *realní* (*Ecclesiae*) a *osobní* (*personarum ecclesiasticarum*). Již v prvních stoletích církev sv. k tomu hleděla, aby chrámy, kaple, hřbitovy a jiná posvátná místa byla sprostěna obecných břemen, daní ze stavení a pozemků k chrámu příslušejících, a církev tuto immunity za zákon církevní prohlásila; proto tedy se nesmí immunity *realní* považovati za pouhou státní koncessi. Ovšem že v starší době a v celém středověku nekladl stát immunity této žádných mezí, ano nejen chrámy, nýbrž i statky a obydlí kněží samých byly všech poplatků sprostěny. Ještě větší rozsáhlosti nabyla immunity *osobní*,

jelikož kněží se výhradně měli obětovati službě oltářů, správě duchovní, hlásající evangelium pokoje, bylo hned v prvních stoletích od církve přísně zakázáno, aby klerikové nepřijímali veřejných úradů, jenžby překážely církevním povinnostem jejich, zvláště pak zapověděla církev klerikům nositi zbraň vojenskou, býti žalobníkem neb soudcem zločince, jenž má k smrti odsouzen býti atd. Ano tato immunita osobní byla v křesťanských státech naprosto uznána v té míře, že biskup byl jediným soudcem kleriků své diecése, a že tito před žádný soud světský nesměli pohnáni býti. V našem konkordátě (článek 13., 14., 15.) zavazuje se vláda immunitu realní tak dalece zachovati, „pokud to veřejná bezpečnost a požadavky spravedlnosti připouští;“ naproti tomu s povolením stolice apoštolské immunita osobní jest více obmezena, tak že občanské i trestní záležitosti kněží podlehají rozhodnutí úradů světských. Za to však nejen u nás, ale i v jiných státech skoro všechněch jsou duchovní vyjmuti od stavu vojenského a veřejných úradů občanských, jenžby duchovnímu jich působení překážely. Nemůžet ale stát jednostranně immunitu duchovenstva zrušiti, poněvadž se tato immunita na církevním zákonu zakládá, k jehožto zrušení jen církev sama jest oprávněna. Kde však se zákona toho nešetří, jako na př. v Americe, kdež i kněží na vojnu odvádí, tu musí církev trpěti násilí, nemůže však nikdy jednání takové schváliti.

31. *Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis sive civilibus sive criminalibus omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica sede.*

Alloc. Acerbissimum 27. Sept. 1852.

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

„Církevní soud pro časné duchovních záležitosti buď

občanské buď trestní sluší na prosto zrušiti i bez vědomí apoštolské stolice i proti jejímu odporu.“

Křesťanský stát v středověku, ano již v prvních stoletích, považoval to za věc nenáležitou, aby *nekněz* soudil kněze; vznešenost stavu kněžského zavdala příčinu k tak nazvanému *privilegium fori*, dle něhož rozhodoval biskup netoliko o církevních ale i světských záležitostech kněží své diecése; žádný sudí světský čili nekněz neměl právomocnosti nad duchovními. Když ale kazatelové protestantští sami se v občanských záležitostech sudím obyčejným podrobili, zmizelo poznenáhla i v katolických státech toto privilegium, a vzhledem na změněné státní poměry dává apoštolská stolice v konkordátech s vládami světskými uzavřených obyčejně své svolení k tomu, aby občanské i trestní záležitosti kněží podléhali rozhodnutí obyčejných úřadů světských; vyhraženo jest toliko, aby *biskupovi* v jistých pádech úřední akta zaslána byla.

Toliko osobní záležitosti *biskupův* samých nenáleží před obyčejný soud světský, nýbrž tu jest zapotřebí zvláštního usuzování mezi papežem s jedné a císařem s druhé strany (viz konkordátu čl. 14.). — V této povolnosti vidíme znamenitý důkaz mírného ducha, kterýž ovládá novější dobou disciplinu církevní naproti rostoucím požadavkům státním. Sama o sobě však, bez svolení církevní autority, nemůže vláda světská privilegium to zrušiti, protože bylo upevněno přemnohými zákony církevními, jež toliko církev sama zrušiti neb změnití může.

32. Absque ulla naturalis juris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae exercendaeque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. ad Episc. Montis regal. *Singulari Nobisque* 29. Sept. 1864.

„Bez všeho porušení přirozeného práva a slušnosti smí zrušena býti osobní nedotknutelnost, kterouž duchovní vyjmuti jsou od podstoupení a konání povinnosti vojenské; anobrž tohoto zrušení vyžaduje občanský pokrok, obzvláště v společnosti na způsob svobodnější vlády zřízené.“

Poněkud již v předešlých větách naznačen jest obsah toho, co zde ve větě 32. obšírněji rozloženo. Bylby to zajisté podivný „pokrok,“ jenž by kněze místo k oltáři poslal na bojiště, a místo ornátu mešního oděl jej uniformou; jeví se v sadě té celá převrácenost mnohých liberálů nynějších, jimž vše jest „pokrokem“ a „svobodou,“ co se protiví zjevenému náboženství, co slouží ku potupě církvi a kněžstvu jejímu. Ale tažme se: *Neslouží-liž* kněz na bojišti umírajícím *vojínům*, neslouží-liž jim ve špitálech hynoucím, a neobětuje-li kněz začasť i život svůj v povolání tomto! Duchovním potřebám vojska dosti jest vyhověno těmito kněžími, a proto spravedливо, aby ostatní kněží se starali o duchovní blaho osad svých, ne pak aby táhli do boje; tam je může jen ten odesílati, kdo nemá pojmu o důležitosti a vznešenosti úřadu kněžského, a kdo rovněž nezná pojmu pravého pokroku a svobody oné, o níž praví písmo: *Veritas vos liberabit.*

33. Non pertinet unice ad ecclesiasticam jurisdictionis potestatem proprio ac nativo jure dirigere theologiarum rerum doctrinam.

Epist. ad Archiep. *Tuas libenter* 21. Dec. 1863.

„Nepřináleží jedině k právomocnosti církevní z vlastního a přirozeného práva řídití učení věd theologických.“

Poněkud se tato věta podobá 46.; nicméně smysl věty této přec od smyslu oné jest značně rozdílný. Pius IX. v listu svém od 21. pros. 1863 rozebírá účinky valného sjezdu učenců v Mnichově odbývaného; mimo jiné

pak vyslovuje ustrnutí své nad tím, že učenci zde zamýšleli sestaviti jakési základní stanovy či zásady pro vědu theologickou, což jest „res nova et prorsus inaudita,“ ješto u věcech víry se týkajících každé rozhodnutí přísluší biskupům v jednotě s Římským papežem. Sněmové všeobecní, jakož i provinciální a diecesalní svolání bývají od autority církevní; tuto ale jen k soukromnému pozvání kněží učenců shromáždili se mužové ve vědě proslulí, a proto obával se sv. Otec, žeby takováto podobná shromáždění poznenáhla si chtěla přiosobiti práva, jež toliko vládním orgánům církve přináležejí (verebamur, ne hujusmodi Conventu sine ecclesiastica auctoritate congregato exemplum praeberetur sensim usurpandi aliquid ex jure ecclesiastici regiminis, et authentici magisterii, quod proprium est Romano Pontifici et Episcopis etc.); to by ovšem čelilo nejen proti disciplině církevní, ale bylo by i na odpor dogmatu katolickému.

34. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero et agenti in universa Ecclesia, doctrina est, quae medio aevo praevaluit.

Lit. Apost. *Ad apostolicas* 22. Aug. 1851.

„Učení těch, jenž přirovnávají Římského papeže knížeti svobodnému a moc svou u veškeré církvi vykonávajícímu, jest učení, kteréž převládalo v středověku.“

Svatého Petra již nejstarší otcové církevní nazývají „knížetem“ apoštolů; jemu zajisté odevzdal Kristus klíče království nebeského, a tato moc klíčů byla již u nejstarších národů symbolem vlády a panování; že jest papež nejvyšší hlavou církve, že jest svobodným knížetem, to vyslovuje dogma katolické, a tudíž o tom nemůže stáovati žádné pochybnosti. V středověku pak ještě jinou moc papežové po celém světě vykonávali, a sice moc světskou, jelikož křesťanští králové i ve věcech světských se k nim o pomoc a radu utíkali; o této však moci své

papežové nikdy netvrdili, žeby ji musili oni sami vykonávati, a že záležitosti pouze světské se musejí jejich rozhodnutí předkládati; a papežové v 19. století zůstali a zůstávají nicméně svobodnými knížaty, ač panovníci se jich netáží o radu a papežové tito neustávají po celém světě vykonávati moc svou *duchovní*, kteráž při vší změně poměrů časových vždy stejnou zůstává.

35. Nihil vetat, alicujus Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum Pontificatum ab Romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

Lit. Apost. *Ad apostolicac* 22. Aug. 1851.

„Nic nebrání, výrokem některého obecného sněmu církevního aneb činem všech národův papežství z Římského biskupa a města přenéstí na jiného biskupa a jiné město.“

Církev katolická učí, že sv. *Petr* byl biskupem v *Římě*, že tam zemřel smrtí mučennickou, a že tudy dle zákona posloupnosti apoštolské *biskup Římský* jest spolu hlavou celé církve, *papežem*. Tot jest učením církve tak velmi do základného zřízení jejího sahajícím, že žádný sněm všeobecný a tím méně čin všech národů (kterýmž žádná moc v církevních věcech není od Krista udělena) to změnití nemůže. Může se ovšem státi z dopuštění Božího, že papež *nebydlí* v *Římě*, nýbrž v jiném městě, neb i v jiné zemi, jako na př. v Avignoně do 70 let papežové sídlili; ale nicméně musí papež býti biskupem *Římským*, a kdyby nebyl biskupem v *Římě*, nébrž jinde, přestalby býti papežem. Jeť to všeobecný pokřik tak nazvaných „*Italianissimi*,“ aby papež přestal býti biskupem v *Římě*; to se však nestane nikdy, byťby i násilím jsa přinucen nemohl na čas v *Římě* bydleti (jako před lety se do Gaëty musel utéci), nicméně vždycky zůstane biskupem *Římským*, zůstane papežem.

36. Nationalis concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

Lit. Apost. *Ad apostolicæ* 22. Aug. 1851.

„Usnešení národního koncilu nepřipouští žádného dalšího rozboru, a správa občanská může věc až k těmto krajnostem hnáti.“

Církev nikdy nebyla příliš nakloněna sněmům *národním*, na nichž biskupové, kněží i laikové společně rozhodovali o záležitostech církevních; ve Francouzsku, kdež nejvíce národních koncilů bylo slaveno, vždy spíše škodily církvi než aby jí prospěly; gallikanism podporoval takové sněmy, aby jimi větších co den roztržek v církvi spůsobil. Nikdy však se nemůže koncil národní vynímati z nejvyšší autority *papežovy*. Vždyť i zákony na sněmu oekumenickém vydané teprv tehdaž docházejí platnosti své, když je papež byl *potvrdil*. Tím více přísluší papeži právo, aby za neplatné prohlásil každé ustanovení národního koncilu, ježby všeobecné církve zákonům bylo na odpor. Tudiž také nikdy se vláda světská nesmí odvolávati na výrok národního koncilu ve věci takové, kdež tomuto výroku papežská stolice *potvrzení* svého byla odepřela.

37. Institui possunt nationales Ecclesiae ab auctoritate Romani Pontificis subductae planeque divisae.

Alloc. *Multis gravibusque* 17. Dec. 1860.

Alloc. *Jamdudum cernimus* 18. Mart. 1861.

„Mohou býti zřízeny národní církve od autority Římského papeže odtažené a zcela oddělené.“

Dogma katolické vyslovuje *primát* papežův, jenž mu nad celou církví přináleží. Teprv protestantism uvedl zásadu: „Cujus regio, illius et religio;“ podle toho každý národ, každá říše by pod svým panovníkem co hlavou měla tvořiti *národní církev*, jako na př. v Anglicku; ji-

nými slovy vybízí tato zásada celý svět katolický k *schismatu*, k odpadnutí od hlavy církve katolické. Byloť dávnou zásadou všech, kdož nešlechetným způsobem si chtěli žezlo vlády osobiti, známé slovo: *Divide et impera*; i ti, kdož církev chtí v porobu uvrhnouti, aby sami tím větší moci dosáhli, chovají v sobě přesvědčení takové, že proti mohutnému tělesu církve katolické nedá se tak snadno provésti zamyšlený boj jejich; a proto chtějí rozdrobiti církev tu na malé částky, jež by pak snadněji mohly přemoženy býti. My katolíci však víme, že každá takováto církev národní od onoho okamžení, kdež by se odtrhla od *papeže*, přestane býti *katolickou*, a že tedy zřízení církví národních jest naprosto nemožné v církvi katolické, kteráž spíše má účel ten, aby rozdílné národy v jednotě víry spojovala.

38. *Divisioni Ecclesiae in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.*

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

„K rozdělení církve ve východní a západní, přispěla přílišná libovůle římských papežův.“

Doposud mnozí historikové jsou v nesnázi, na kterou stranu by se měli nakloniti, když o velkém *schismatu* církve východní od západní piší. Kdo čte pouze prameny historické, sepsané na *západě*, uvalí všecku vinu na patriarchy východní; kdo zas toliko z *řeckých* pramenů čerpá, rád uvaluje příčinu *schismatu* jedině na papeže Římské. Srovnáme-li však svědectví *obojího* druhu mezi sebou, tedy shledáme, že vina úhlavní padá na patriarchy Cařhradské, kteříž se chtěli na roveň postavit s papežem Římským, a že císařové východní sami také přispěli k odtržení řecké církve od latinské. Papežové hájili vždy svůj primát, a to se nemůže nazvati libovůlí, nébrž svatou povinností jejich; oni nečinili nároky přílišné, nemírné, nýbrž takové, jež v *podstatě primátu*

se zakládají. To jediné i nestranní historikové dokládají, že by si někteří papežové měli počínati s větší *obezřetností a mírností*, že neměli ihned klatbou atd. zakročovati; avšak i tu byli ve svém *právu*. Jakož pak obzvláštní touhou srdce Pia IX. býti nepřestává konečné spojení církve řecké s latinskou, tak spravedlivý dějepisec uznati musí, že již dříve přemnozí papežové se vším úsilím na tomto sjednocení pracovali, že ale jako za Eugena IV. po sněmu Florentinském, tak i dříve i později vždycky jen pletichy řeckých biskupů a mnichů spojeny jsouce s ctižádostí a lakotností světských panovníků, sjednocení tomu překážely.

B.

(Pokračování.)

Mučedníci. Z francouzského Viktora Chateaubrianda přeložil P. Prokop Ondrák, děkan Příbramský. V snížené ceně 84 kr.

Obširní rozvrhové kazatelství ku potřebě všem učitelům náboženství. Od Fr. Stapfa, dva díly. Za 72 kr.

Pobožnost k nepoškvrněnému početí nejsvětější Panny Marie, nejblahoslavenější Matky Boží, kterouž ze svatých Otců vyňal Dr. Václav M. Pešina, kanovník na hradě Pražském. Za 12 kr.

Pobožnosti k časům i dnům posvátným, týkající se tajemství trojjediného Boha a služebností svaté církve katolické. Dle mnoha bohošlužebných a jiných nábožných spisů vzdělal P. Fr. Řezáč. S obrázkem. V snížené ceně za 64 kr.

Poučení o generální zpovědi. Sepsal Dr. Frant. Prucha, kanovník hlavního chrámu Páně u sv. Víta. Třetí vydání. Za 18 kr.

Řeč u příležitosti prvního sv. přijímání školních dětí. S povolením nejdůstojnějšího kníž. arcibisk. ordinariatu Pražského vydal Karel B. Navrátil. Za 12 kr.

Renan a pravda, čili úvahy o knize Renanově „Život Ježíšův.“ Sepsal Václav Štulc, sídelní kanovník starobylé kolegiální kapitoly na Vyšehradě. Cena 60 kr.

Řeci, epištoly a evangelia na každý den svatopostního času. Za 22 kr.

Řeci pohřební Sepsal František Daneš, děkan na Peruci. Za 84 kr.

Sbirka výkladův a kázání. Od E. Veverky, faráře v Roztokách vydaných. Obsahuje řeči: Marka, Slámy, Zahradníka, Hnojka, Hrona, Řeháka, Daneše, Procházky, Raisa, Špachty, Štulce, Černohouze a j. v. 13 dílů po 84 kr. (Bude se pokračovat.)

Tělo lidské s ohledem na duši lidskou, čili: Anthropologie. Od děkana J. V. Hnojka. Za 56 kr.

Tricet pohřebních písní pro všecky stavy, venkovským pánům učitelům věnovaných od V. A. Pohana. Za 28 kr. (Nové vydání.)

Včelařská kniha hlavně podle Dzierzona sepsána od J. S. Kodyma. S mnohými dřevoryty. Druhé poopravené vydání. Za 84 kr.

Vojtěch Krásil, aneb: Navedení k rozumnému vychování dětí. Kniha pro lid, kterouž dle B. Salzmana sepsal N. Vaněk. Na světlo vydal P. Václav Štulc. Za 36 kr.

Výkladové neb exhorty ranní, nedělní a některé sváteční od Dr. F. L. Wiršínku. 2 díly. Za 72 kr.

Zlatodol, aneb zpustlá vesnice obnovená farářem, učitelem a manželkou jeho. Prací F. Svobody. Za 22 kr.

ČASOPIS

katoličského duchovenstva.

Redaktor:

KAREL VINÁŘICKÝ,

kanovník na Vyšehradě.

od redakce sv. o. Prokopského.

Ročník šestý.

Svazek třetí.

V Praze.

Tiskem a nákladem Rohlička a Slevrse v kniž. arcibisk. knihtiskárně.

1865.

Osmdesát thesů znovu zavržených encyklikou Pia IX. od 8. prosince 1864.

(Pokračování.)

§. VI.

Errores de societate civili tum in se, tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectatu.

Bludy o společnosti občanské samy v sobě i ohledně poměrů jejich k církvi.

39. Reipublicae status, utpote omnium jurium origo et fons, jure quodam pollet nullis circumscripto limitibus.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Stát, jakožto původ a pramen všech práv, má jakési právo žádnými hranicemi neobmezené.“

Církev katolická od věků stejně hlásá s apoštolem národů: „Není mocnosti leč od Boha“; onať učí, že stát tak jako každá společnost lidská se musí řídit dle zákonů Bohem daných, protože státníci nikdy nepřestávají býti lidmi, Bohu Tvůrci svému podrobenými. Naproti tomu lidé v některých státech hlásají *absolutismus* čili svrchovanost státní moci, řkouce, že stát je nejvyšším rozhodčím, že jest pramenem a původem všelikých práv, a že se tedy nemá řídit ani podle zjevené vůle Boží, ani šetřit dávno uznaných práv a majetků církve katolické; slovem je to náuka státu násilného a zároveň *indifferentního*, jemuž jest každé náboženství stejné, jelikož o žádné nedbá, podle žádného se neřídí a žádného nešetří v zákonodárství svém. Jak vysvítá z dalších slov Allokuce, již měl papež 9. června 1862 ku shromážděným biskupům, zavdalo obzvláště hanebné násilí spiklenců *Italských* příčinu k větě svrchovanosti. Chtěli oloupiť církev o statky její, chtěli prohlásiti církevní stát za jmění italského lidu; — tomu ovšem protivila se církev,

tomu odpor kladl celý svět katolický slavnými protesty svými; jednání takové prohlásili katolíci za svatokrádež, za hrozný přečin proti Bohu; — ale státníci italští ukonejšili krále poctivce větou svrchu uvedenou, řkouce: Státní moc neuznává žádných mezí, ani Božským ani církevním zákonem nedá se stát mýliti, a to, co podle náboženství křesťanského se zdá býti loupeží, neoprávněným násilím, to se stanoviska státního je zcela dovoleno, ano „idea“ sjednocené Italie prý takovou loupež nutně vyžaduje. — Z toho patrno, že s onou větou nikterak obstáti vůbec nemůže právo církve katolické a že tudy důsledně církev onu větu zamítá.

40. *Catholicae Ecclesiae doctrina humanae societatis bono et commodis adversatur.*

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Alloc. *Quibus quantisque* 20. April. 1849.

„Učení církve katolické přičí se blahu a prospěchu společnosti lidské.“

Tat jest omluva lidí, kteříž zavrhuji zásady katolické a učení církve sv., a dle zásad novověkého liberalismu se spravují. Učení víry katolické prý na počátku bylo dobré a také napomáhalo k prospěchu státnímu, dokud panovala stará forma vládní, dokud národové byli teprv začátečníky v civilisaci; zatím ale národové dospěli k samostatnosti, k všestrannému pokroku, — a s tím pokrokem prý nesrovnává se, ano odporuje mu učení církve, anoť po všecka století zůstalo vždy *stejné*. Chce-li církev nabyti nyní ještě útulku u vzdělaných národů, musí prý se jim aklimatisovat, musí změnit tu onu zásadu, která se nesrovnává s proudem časovým, -- jinak by neobstála. — Takovéto důminky zakládají se na nepravém pojmu o podstatě církve Kristovy. Co nazýváme proudem časovým, pokrokem, civilisací, to vše je dílo *lidské*, časné a časným proměnám podrobené; učení církve pak

je dílo *božské*, věčné a věčně nezměnitelné. Protož nemůže církev nikdy souhlasiti s těmi, kdož pravějí, žeby jí příslušelo řídit se dle pokroku a proudu časového; ona naopak učí: že se *pokrok časový* má vždy řídit a opravovati dle zásad *učení katolického*, z kterýchž jakmile se vyšinul, přestává býti pravým pokrokem a přechází v proticírkevní liberalismus. Nemůžeť tedy nikdy církev škoditi opravdovému blahu národů, nébrž ona musí napomahati i *časnému* blahu lidí, poněvadž úkolem jejím jest starati se o blaho *věčné*, na jehožto základě jedině opravdové blaho vezdejší se vystavěti může.

41. Civili potestati vel ab infideli imperante exercitae competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit nedum jus quod vocant *exequatur*, sed etiam jus *appellationis*, quam nuncupant *ab abusu*.

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

„Světské vládě i od nevěřícího panovníka provozované přísluší moc nepřímá, negativní co do věci náboženských; jí tedy přísluší netoliko právo, kteréž zovou *exequatur*, alebrž též právo nazvané *appellationis ab abusu*.“

Pověstné jsou z časů gallikanských výrazy, jako: potestas indirecta, negativa *circa sacra* aneb *in sacra*; ve Francouzsku a jinde osobili si tehdáž svěťští vladařové jakousi velmi rozsáhlou dohlídku nad církví katolickou; tak n. př. správa jmění církevního, obsazování beneficí, stavby a okrasy chrámův, ano i pořádek služeb Božích, i samy svaté obřady podléhaly státnímu dozorství, tak že právo *circa sacra* vždy více přecházelo v usurpované právo *in sacra*. Jestliže pak církev, pokud se nalezala v přátelském poměru k státu, všeliká privilegia udílela mocnářům a pánům *katolickým*, tedy se pokaždé rozhodně opřela žádostí *nekatolíků*, kteříž podobné privileje dosáh-

nouti chtěli; tak podle obecného práva církevního nemá žádný protestant býti patronem benefícia: podobně nepřenechává církev vladařům nekatolickým právo jmenovati biskupy katolické; tak v Prusku katedrální kapitoly samy volí biskupa svého, a králi ponecháno jest toliko votum exclusivum osoby vládě nemilé. Odpírajíc práv těchto protestantům, tím více ovšem *nevěřícím* židům neb pohanům jich musila odepríti. Tudíž také nemůže vláda *nevěřícímu* panovníku podrobená mísi se samochtě v záležitosti církve katolické ani nepřímě a negativně, t. j. způsobem takovým ne, kdeby překážky kladla církvi u vykonávání moci její. — Právo „*Exequatur*“ nazvané znamená tolik co tak řečené „*placetum regium*“, jakéž u nás před uzavřením konkordátu se vyžadovalo, a ve Francii a Italii aspoň fakticky posud se vyžaduje; každý zákon církevní, papežská bulla neb breve, usnešení sněmů církevních, dekret biskupský teprv tenkrát se smí veřejně *prohlásiti* a v *skutek* uvésti, když světská vláda k tomu přivolí, když dá své „*exequatur*“ neb „*placetum*.“ „*Appellatio tanquam ab abusu*“ bývá prostředek obyčejně spojený s placetem královským, a záleží v tom, že každý kněz neb nekněz, domnívá-li se, že se rozsudkem *duchovní* vrchnosti stala křivda, se může odvolati k soudu *světskému*, pod tou zámlinkou, že duchovní vrchnost *zneužila* moci své, a že úřad světský toto zneužívání musí napravit. Obě tyto chybné zásady jsou okovy, jimiž nepřátelé chtí církev znovu spoutati, a tudy vším právem takové zásady církev rozhodně odmítá.

42. In conflictu legum utriusque potestatis, jus civile praevalet.

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

„V rozporu zákonův obou mocností předchází právo občanské.“

Převrácenost těch, kdož tuto větu hlásají, nahlídne

každý, kdo zná heslo sv. apoštolů: „Sluší Boha více poslouchati než lidí.“ Státní moc arci také od Boha pochází (viz větu 39); avšak provedení této moci v státě ponecháno jest od Boha lidem, vladařům a rádcům jejich; tito osnují a vydávají zákony lidské, a zákony ty často se mění; nemajíť vlády světské nižádného rukojemství sobě Bohem daného, žeby zákonodárství jejich bylo neomylné a nezměnitelné; to všickni uznávají a uznati musejí. Církev ale má nejen svoji moc a autoritu od Boha samého, nýbrž i základní zřízení její spočívá na vůli Boha, zakladatele jejího; církvi také dal Kristus *Ducha sv.*, jenž pomocí svou až do skonání světa jí přítomen zůstává a ji chrání, aby se od účele Bohem jí vytknutého nikdy neodvrátila, nikdy proti zákonu Božímu nepochybila. Kde se tedy zákon církve sv. staví na odpor zákonu vlády světské, tu sluší církev více poslouchati než stát, protože církev jest *autentickou a neomylnou* vykladatelkou zákona Božího, Boha pak sluší více poslouchati než lidí.

43. *Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo Concordata) super usu jurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine hujus consensu, imo et ea reclamante.*

Alloc. In Consistoriali 1. Nov. 1850.

Alloc. Multis gravibusque 17. Dec. 1860.

„Občanská vláda má moc, slavné smlouvy (vůbec *konkordáty*) o vykonávání práv k svobodě církevní příslušných, uzavřené s apoštolskou stolicí, bez jejího vědomí, ano i kdyby odporovala, zrušiti, za neplatné prohlásiti a neplatným učiniti.“

Definici „konkordátu“ podávají obyčejně právníci v ten smysl: že jest to smlouva, kterou s papežem co

hlavou církve uzavírají panovníci světští k urovnání záležitostí církve katolické ve státech svých. A tu již učí tak zvané „právo mezinárodní,“ že smlouvy vůbec, a tedy i smlouvy, jež nazýváme konkordáty, mohou co do smyslu svého objasněny, změněny, zrušeny aneb za neplatné prohlášeny býti toliko usrozměním *obou* kontrahujících mocností, nikoli pak libovůlí jedné strany, jedné mocnosti; jako tedy papež je vázán konkordátem, tak i panovník světský povinen jest tuto s papežem učiněnou smlouvu věrně zachovávat. Proto sv. Otec v allokuci 17. prosince 1860 ozval se zvláště důrazně proti vládě velkovévodství *Badenského*, kteráž konkordát jednostranně a tedy násilně měnila a rušila, následujíc v tom nechvalného příkladu *Bavorska*, které rovněž konkordát r. 1817 uzavřený ihned jinak vykládalo a měnilo dle vlastní libovůle státní vlády.

44. *Civilis auctoritas potest se immiscere rebus, quae ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus judicare, quas Ecclesiae pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinatorum sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.*

Alloc. In Consistoriali 1. Nov. 1850.

Alloc. Maxima quidem 9. Jun. 1862.

„Světská vláda smí se míchatí do věcí k náboženství, mravům a vládě duchovní náležejících. Tudíž smí souditi o rozkazech, jakéž pastýřové církve mocí ouřadu svého vydávají k řízení svědomí, ba smí též rozhodovati o přísluhování svatých tajemství a o potřebné k jejich přijetí přípravě.“

V tom tedy záleží ona „svoboda,“ již revoluce italská chce ponechatí církvi! Nespokojilít se spiklenci tím, že

zevnitř sevřeli okovy všelikeré volné působení církve katolické, ale postoupili ve své nestoudné dotíravosti tak daleko, že státu indifferentnímu dávají právo, aby rozhodoval o věcech *víry* katolické (an sám nic nevěří), o *mravech* (an žádného mravního zákona neuznává), o *vládě* duchovní (an jest největším odpůrcem a hubitelem vlády této). Nejsouce spokojeni ještě tím, že o časné poklady oloupili církve a milióny věřících, usilují bezbožní lupiči italští i nejdražší poklad víry ze srdcí lidských vyrvatí, a proto si násilně osobují dozorství nad úřadováním biskupů, proto uvěznili aneb do vyhnanství odvezli tolik věrných biskupů, kteříž hájili práva Bohem sobě odevzdaná, kteříž nechtěli v záhubu uvéstí duše svěřené péči jejich. U věcech víry a tedy i sv. svátostí jedině *církev sama* může rozhodovati a nesmí nikdy připustiti, aby se vláda světská v záležitosti tyto mísila, jelikož by každé její ustanovení nejen hrozným *bezprávím*, ale i samo sebou zcela *neplatné* bylo.

45. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus juvenus christianae alicujus reipublicae instituitur, episcopalibus dumtaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur jus immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.

Alloc. *In Consistoriali* 1. Nov. 1850.

Alloc. *Quibus luctuosissimis* 5. Sept. 1851.

„Všecko vedení veřejných škol, v nichž mládež některého křesťanského státu se vzdělává, vyjmouce toliko v jistém ohledu biskupské semináře, může a musí se přiřknouti autoritě civilní, a sice tak přiřknouti, že žádné kterékoli jiné autoritě se nepřipouští právo míchat se do školní kázně, do řízení studií,

do udílení stupňů akademických, do volby a potvrzení učitelů.“

46. Imo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subjicitur.

Alloc. *Numquam fore* 15. Dec. 1856.

„I v samých seminářích duchovenských metoda studií obraná k uvedení podrobena jest autoritě civilní.“

Nemůžemeť zkázonosný směr obou zde položených vět naznačiti lépe, než slovy sv. Otce *Pia IX.*, jež pověděl v listu svém k *Fryburskému* arcibiskupovi dne 14. července 1864, an dí: „Církev byla od svého *Božského zakladatele* sloupem a utvrzením pravdy na to ustanovena, aby všecky lidi náboženství Bohem zjevenému učila . . Pročež také bludných domněnek příznivci a roznášeči stůj co stůj církev o vážnost u lidstva připraviti usilující, chytají se prostředků všech k tomu působilých, aby pravomocenství a dílo spasitelné, jež církev z ustanovení svého *Božského* vždycky vykonávala a z ohledu vyučování člověčenstva ve *školách* vykonávati povinna jest, pořád víc a víc bylo tenčeno a posléz z vyučovacích ústavů vytištěno.“ Tak byla snaha všech nepřátel církve v posledním čase, aby ji vytiskli ze *škol*; znalit oni předobře onen mocný vliv, jež od nejstarších dob pomoci škol svých ve světě provozovala církev. Církev katolická byla první zakladatelkou škol, onať zřizovala školy všude, kde se ujalo símě evangelia Kristova. Při každé faře, při kapitolách kanovníckých a klášterích všude jsou založeny školy, a v těchto školách pěstováno jest netoliko náboženství, ale i jiné prospěšné vědy za oněch století, kde se téměř nikdo jiný o vědu nestaral. Církev založila také university, a nadala je právy a výsadami i jměním časným. — Za tyto velké zásluhy, jež si církev o vědu získala, usilují od Wittenberských reformatorů počínaje mnozí odměniti ji — úplným ze *škol vytištěním*.

Církev založila nejprv školy národní, pak studia klasická čili humanitní, a konečně školy vysoké čili university. Nepřátelé církve však si obrali v řadě opáčné za účel, vytisknouti církev *nejprvé z universit*; to se jim z většího dílu také podařilo; university dávno již podrobeny jsou výlučně vládě světské, ne pak duchovní, leda že biskup neb jiný hodnostář církevní zastává titulární hodnost „Kanclíře“ některé z těchto universit. Febroniáni také i z theologické fakulty snažili se vytisknouti autoritu biskupa diecesalního a na nejvýš dovolili, aby biskup v *semináři* měl dohlídku na pořádek a vnitřní správu ústavu; jinak ale ustanovení profesorů a představených semináře, potvrzení plánu bohosloveckých studií ano i domácích stanov semináře ponecháno vládě světské. Po universitách přišly na řadu školy střední, *gymnasia* a *reálky*; tu sice uděluje se posud vyučování náboženské; náboženství také na vysvědčeních zaujímá první místo; ale ústavy ty přece ve všech zemích podřízeny jsou jedině dohlídce a správě úřadů světských; vyučování, jakéhož mládež v školách těchto nabývá, den ode dne více od církve katolické se odchyluje; o křesťanském vychování mládeže na školách středních nepatrné toliko stopy z lepších časů ještě pozůstalé poněkud svědčí. Kam takové vylučování církve z vyšších a středních škol vede, to každodenní zkušenost učí. Sv. Otec praví sám v listu svrchu zmíněném, že „na vyšších školách . . . od katolické víry a církevní správy odloučený způsob vyučování *jednotlivce i obecně* hrubě *kazí a hubí*“; tak nazvaní vzdělanci, kteříž na gymnasiích a universitách vystudovali, staví se z velké části mezi řady nevěrců a nepřátel církve; lid obecný rád následuje příkladu osob vyšších; i jaký tedy div, pakli mravní náboženská zkáza z vyšších a středních škol poznenáhla i do lidu vniká a nákaza ta vždy více se rozšiřuje? „Kdož medle,“ pokračuje Pius IX. dále

v listu svém, „nevšimne si toho, že tím větší vzejde zkáza, bude-li týž způsob vyučování i do *národních* škol uveden?“ A právě k tomu třetímu cíli, vyloučiti totiž církev i ze škol národních, směřují dvě these (47. a 48.) hned následující.

(Pokračování.)

Mučedníci. Z francouzského Viktora Chateaubrianda přeložil P. Prokop Ondrák, děkan Příbramský. V snížené ceně 84 kr.

Obširní rozvrhové kazatelští ku potřebě všem učitelům náboženství. Od Fr. Stapfa, dva díly. Za 72 kr.

Pobožnost k nepoškrvněnému početi nejsvětější Panny Marie, nejblahoslavenější Matky Boží, kterouž ze svatých Otců vyňal Dr. Václav M. Pešina, kanovník na hradě Pražském. Za 12 kr.

Pobožnosti k časům i dnům posvátným, týkající se tajemství trojjediného Boha a služebnosti svaté církve katolické. Dle mnoha bohoslužebných a jiných nábožných spisů vzdělal P. Fr. Řezáč. S obrázkem. V snížené ceně za 64 kr.

Poučení o generální zpovědi. Sepsal Dr. Frant. Prucha, kanovník hlavního chrámu Páně u sv. Víta. Třetí vydání. Za 18 kr.

Řeč u příležitosti prvního sv. přijímání školních dětí. S povolením nejdůstojnějšího kníže, arcibisk. ordinariatu Pražského vydal *Karel B. Navrátil*. Za 12 kr.

Renan a pravda, čili úvahy o knize Renanově „Život Ježíšův.“ Sepsal *Václav Štulc*, sídelní kanovník starobylé kolegiatní kapitoly na Vyšehradě. Cena 60 kr.

Řeci, epištoly a evangelia na každý den svatopostního času. Za 22 kr.

Řeci pohřební. Sepsal František Daneš, děkan na Peruci. Za 84 kr.

Sbírka výkladův a kázání. Od E. Veverky, faráře v Roztokách vydaných. Obsahuje řeči: Marka, Slámy, Zahradníka, Hnojka, Hrona, Řeháka, Daneše, Procházky, Raisa, Špachty, Štulce, Černohouze a j. v. 13 dílů po 84 kr. (Bude se pokračovat.)

Tělo lidské s ohledem na duši lidskou, čili: Anthropologie. Od děkana J. V. Hnojka. Za 56 kr.

Tricet pohřebních písní pro všecky stavy, venkovským pánům učitelům věnovaných od V. A. Pohana. Za 28 kr. (Nové vydání.)

Včelařská kniha hlavně podle Dzierzona sepsána od J. S. Kodyma. S mnohými dřevoryty. Druhé poopravené vydání. Za 84 kr.

Vojtěch Krásil, aneb: Navedení k rozumnému vychování dětí. Kniha pro lid, kterouž dle B. Salzmana sepsal N. Vaněk. Na světlo vydal P. Václav Štulc. Za 36 kr.

Výkladové neb exhorty ranní, nedělní a některé sváteční od Dr. F. L. *Wiršinka*. 2 díly. Za 72 kr.

Zlatodol, aneb zpustlá vesnice obnovená farářem, učitelem a manželkou jeho. Prací F. Svobody. Za 22 kr.

Vydán 15. června 1865.

ČASOPIS

katolického duchovenstva.

Redaktor:

KAREL VINAŘICKÝ,

kanovník na Vyšehradě.

Ročník šestý.

Svazek čtvrtý.

V Praze.

Tiskem a nákladem Rohlfka a Sieversé v kníž. arcibisk. knihtiskárně.

1865.

Pátý svazek vyjde 31. července 1865.

Osmdesát thesí znovu zavržených encyklikon Pia IX. od 8. prosince 1864.

(Pokračování.)

47. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholae, quae patent omnibus cujusque e populo classis pueris, ac publica universim instituta, quae literis severioribusque disciplinis tradendis et educationi juventutis curandae sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiae auctoritate, moderatriae vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicae auctoritatis arbitrio subjiciantur ad imperantium placita et ad communium aetatis opinionum amussim.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14. Jul. 1864.

„Nejlepší zřízení občanské společnosti žádá, aby národní školy, otevřené všem dětem kterékoli třídy lidu, a vůbec veřejné ústavy, určené pro vědecké a vyšší vzdělání a vychování mládeže, ode vši authority, řídící moci a vplyvu církve vyjmuty a zcela podrobeny byly vedení authority civilní a politické po libosti panujících a vedle míry běžných náhledů toho věku.“

48. Catholicis viris probari potest ea juventutis instituendae ratio, quae sit a catholica fide et ab Ecclesiae potestate sejuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tamtummodo vel saltem primaris spectet.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14. Jul. 1864.

„Mužové katoličtí mohou schváliti ten způsob vzdělání mládeže, jenž by se uchyloval od víry katolické a od moci církve, a jenž k pouhé známosti věcí přirozených a k snahám společenského života pozemského jedině neb alespoň hlavně čelí.“

Národní školy jsou ústavem pro církev i stát stejně důležitým; neboť ve školách těchto uděluje se *základ*, zárodek budoucího vzdělání u těch, kdož se pak ještě na jiné vyšší školy ubírají; ve škole národní se ale spolu uděluje všeliké a *jediné* vzdělání těm, kdož po odbyté škole národní ku hroudě jsouce poutáni, aneb ku hmotným pracem vůbec vedeni, nikdy již nenaleznou příležitosti k důkladnějšímu svému vzdělání. A těchto posledních zajisté jest velká většina. Tudíž také právem dí Pius IX., že „národní školy se toho všim právem vždy domáhaly, aby o ně církev pilnější a opatrnější měla *péči*, nežli o ostatní ústavy výchovaci.“ V jiných ústavech, školách vyšších a středních, osobuje si stát nadvládu a úplnou pravomocnost pod záminkou, že se na těchto ústavech obzvláště *vědy* pěstují, v kterýchžto prý církev nemá co rozhodovati. Nenahlízíme však, jakým as právem si stát smí osobiti nadvládu a svrchovanou pravomocnost i ve škole *národní*, o jejímžto účeli hlava církve se takto pronáší: „Zvlášt v národních školách mají všickni z všelikých tříd obecného lidu záhy zjeveným pravdám našeho přesvatého *náboženství* a tomu, což ono velí, pilně býti vyučováni a řádně vedeni k pobožnosti, mravnosti a k hodnému mezi spoluobčany životu; a v týchž školách má učení o víře a bohubých cnostech nad ostatními předměty všeho vyučování a pěstování *vrch míti*, as tak, jak *domácí pán*, jenž *přichozím* své hospody přeje.“ Liberalníci novověcí však naobrat hodlají „domácího pána“ vystrčiti, aneb mu poslední v domě koutek povykázati, za to však mají přichozí „moderní idey“ nezna-

božství a hrubého materialismu i náboženského indiferentismu ve škole vévoditi. Proto zařídilo freimaurovské ministerstvo Lamey-ovo v *Bádensku* takové národní školy, v nichž by se toliko jedna neb dvě hodiny týdně náboženství vyučovalo, jinak ale v ostatních vědomostech by se pražádný ohled na zjevené pravdy nebral; tudíž také školy ty zcela podřízeny jsou dohlídce organů státních, nazvíce protestantů; církve katolická má dle toho školního zákona jedině k vyučování sv. náboženství přihlížeti, jinak ale jsou učitelové národních škol zcela od katolické církve neodvislími a vyučují jen podle státních paragrafů. Tak křiklavému rušení církevní právomocnosti statně se opřel hrdinný obhájce církve *Herman Vikari*, arcibiskup Frýburský, an protestoval slavně proti podobnému zřízení škol a v případě, pakli by vláda státní setrvala ve svém úmyslu, nařídil duchovenstvu, aby všem katolickým rodičům na srdce kladli, neposílati dítek do těchto Bohu a církvi odcizených škol, nébrž aby dítky tyto ve *zvláštních školách katolických* vyučovány byly. A tento náhled a rozkaz arcibiskupův potvrdil sám Pius IX., an ve zmíněném listu dokládá tato slova: „V případu tom, žeby kdesi . . řádná moc církve ze škol vypuzena i mládež v nebezpečí stržena byla pozbyti katolické víry, musila by církve nejenom s napnutím veškeré síly své mládež tu *křesťanským* vyučováním a vychováváním jí nevyhnutelně potřebným *dostatečně opatřiti*, nébrž i pravověřících napomenouti a poučiti, žeť takových katolické církvi odporných škol *bez hříchu navštěvovati nelze*.“ Konečně by si všickni, jichž se týká, měli bedlivě povšimnouti *výstražných* slov papežových. jež vzhledem k 48. větě pronáší říka, že „vyučování, jež pouze k známosti věci přirozených vede a jenom k dosažení účelů pozemského života společenského se nese, nad to i od pravd Bohem zjevených odstupuje, uběhne jistojistě v

blud a klam; a vychování, které zbaveno jsouc pomocí křesťanského náboženství a kázně, jemnou mysl a chytlavé srdce mládenečkův porušuje, nadržujíc jich křehkosti, *zvedet mužstvo*, jež spravujíc se toliko zlými žádostmi a pravidly svými, uvalí na *rodiny* i na veškerou *obec zemskou pohrom strašlivých!*“ Zdaž i doba přítomná není smutným stvrzením tohoto papežova výroku?

49. *Civilis auctoritas potest impedire, quominus sacerorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent.*

Alloc. Maxima quidem 9. Jun. 1862.

„Občanská mocnost může překaziti svobodnou a vzájemnou sdílnost církevních přednostů a pravověrných národů s Římským papežem.“

Primát papežův jest dogmatem, a sice netoliko zdánlivý *primatus honoris*, jež gallikánci papeži uštědřují, ale skutečný *primatus jurisdictionis*; zajisté však by tato právomocnost nejvyšší papežova se musela považovati za pouhou ironii, kdyby papeži nebylo volno trvati v životním spojení netoliko s biskupy a kněžími, ale i s každým neknežem katolíkem, ješto všickni stejného práva požívají utíkati se k němu co Otcí křesťanstva o radu a pomoc ve všech záležitostech blaha duchovního. Přerušení tohoto vzájemného spojení hlavy církve s údy jejími je tolik, co spoutání církve okovy otrockými a protivní se přímé vůli *Boží* a *věro-uce* křesťanské.

30. *Laica auctoritas habet per se jus praesentandi episcopos et potest ab illis exigere, ut ineant dioecesium procuracionem, antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et apostolicas literas accipiant.*

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

„Světská mocnost má sama v sobě právo navrhovati biskupy a může je přiměti, aby nastoupili správu diecézí

dříve než byli přijali od sv. Stolice kanonické ustanovení a listy apoštolské.“

51. Imo laicum Gubernium habet jux deponendi ab exercitio pastoralis ministerii episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis, quae episcopatum et episcoporum respiciunt institutionem.

Lit. Apost. *Multiplices inter* 10. Jun. 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

„Vláda světská má dokonce též právo, složiti biskupy s vykonávání úřadu pastýřského, a není vázána poslušností Římskému papeži v těch věcech, které se zřízení biskupství a ustanovení biskupů týkají.“

Právomocnost *církevní* pochodí jediné z autority *církevní*, nikdy ze státního ustanovení. Světská vláda nepoživajíc sama nijaké moci v záležitostech správy *církevní*, nemůže správu tu jiným svěřovati. Majíf sice *katoličtí* mocnářové právo navrhovati či presentovati biskupy; ale toto právo zakládá se v *privileji* čili *concessi od papeže jim udělené*, nikoli v státním právu samém; a proto *církev* posud vždy toliko mocnářům *katolickým* udílela ono presentační právo biskupů, nikdy však mocnářům protestantským, a proto se papež ráznými slovy ozval proti bezpráví, jež činily r. 1856 *církev* některé krajiny jižní *Ameriky*, jichžto vlády nekatolické si osobily samy o sobě, bez papežova svolení právo dosazovati biskupy katolické. Papež jedin vyказuje jednotlivým biskupům diecési, již by měli spravovati, a pokud on biskupa nepotvrdil, *institucí* čili *konfirmací* kanonickou moc listin apoštolských (bully papežské) jemu neudělil, potud *neplatn* jest každý zákon, *neplatn* všeliké jednání právomocenské, jehož by snad v diecési podniknouti se odvážil. Ješto pak nepřisluší světské vládě právo *ustanoviti* biskupy, nemůžet ona ani *složiti* či *ssaditi* je s vykonávání úřadu pastýřského, a všeliké podobné počínání

se strany vlády zemské jest hrubým toliko *násilím*. Takového násilí se dopustila vláda republiky v *Nové Granadě*, kteráž tamějšího *arcibiskupa* se chtíc zbaviti, jemu rozkázala, aby svůj biskupský úřad jinému knězi odevzdal, čemuž se ovšem protivil arcibiskup, dokládaje, že biskupský úřad mu od *Boha a Stolice apoštolské* byl svěřen, nikoli od vlády světské. Mimo to v témž *Novo-Granadském státě* byl r. 1845 vydán zákon, že jakmile některý *biskup* jest u soudu *obžalován*, musí ihned pod trestem vězení neb vyhnanství svůj úřad na jiného kněze přenést. Proti obojímu násilí nespravedlivému sv. Otec Pius v allokuci 27. září 1852 držané rázně pozdvihl hlasu svého a jednání takové co nezákonné a blahu církve nejvýš záhubné prohlásil.

52. *Gubernium potest suo jure immutare aetatem ab Ecclesia praescriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicare, ut neminem sine suo permissu ad solemnia vota nuncupanda admittant.*

Alloc. Nunquam fore 15. Dec. 1856.

„Vláda může vlastním právem změnití stáří církvi předepsané k skládání řeholních slibů tak u ženských jak u mužských, a všem řeholním společnostem rozkázati, aby bez jejího svolení nikoho nepřipustili k složení slibů slavných.“

53. *Abrogandae sunt leges, quae ad religiosarum familiarum statum tutandum, earumque jura et officia pertinent; imo potest civile gubernium iis omnibus auxilium praestare, qui a suscepto religiosae vitae instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest religiosas easdem familias perinde ac collegiatas Ecclesias et beneficia simplicia etiam jurispatronatus penitus extinguere, illorumque bona et redditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subicere et vindicare,*

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

Alloc. *Probe meminereitis* 22. Jan. 1855.

Alloc. *Cum saepe* 26. Jul. 1855.

„Zrušiti třeba zákonů, čelících k ochraně řádů náboženských společností, jejich práv a povinností; ba světská vláda smí pomoci přispívati všem těm, kdož od přijatého stavu řeholního života odstoupiti a slavné sliby zrušiti chtějí; a rovněž smí tatáž řeholní společnost, jakož i chrámy kollegiatní a obročí jednoduchá, byť i právu patronatnímu příslušná, na dobro zrušiti, a jejich statky a příjmy správě a vůli mocnosti občanské podrobiti a přiřknouti.“

Složení slibů řeholních jest výkonem *náboženským, církevním*; a proto zákonodárství všeliké vzhledem skládání těchto slibů *církví* jedině přísluší, jakož také sněm *Tridentský* v 25. sezení zákony takové stanovil a v kap. 15. nařídil, že *neplatně* skládá řeholní slib ten neb ta, kdož nemají 16 roků stáří, a kdož předepsaný noviciát náležitě neodbyli. A podobně n. př. vzhledem Rakouského mocnářství r. 1848 a 1857 nové zákony řeholí se týkající byly od římské Stolicе vydány. Nikde však církev se při tom neodvolává na zákony státní, z čehož patrnо, že stát sám o sobě tu nemá co rozhodovati.

Nad míru záhubná jest 53. these, již hlásaly od r. 1845 některé státy *Americké*, jako nová Granada; pak ale nazvíce vláda *Piemontská* od r. 1850 počínajíc; proti těmto ozývá se Pius IX. v allokucích od 27. září 1852 a 26. července 1855. Podle zákonů církevních jest jedin *papež* oprávněn uděliti dispensaci od řeholních slibů; ti však, kdož bez této dispense samovolně řeholí opouštějí, podle Trid. sess. 25. de reg. et mon. kap. 4. a 19. vinni jsou zločinem *odpadlictví* a mají přísnými tresty býti stíháni. Nemůžet tudy žádná moc světská jich v zločinu

takovém podporovati. Odstavec druhý 53. these prohlašuje konfiskaci čili *sekularisaci* statků církevních t. j. *svatokrádež* za věc úplně dovolenou. Již před r. 1855 vláda Piemontská začala olupovati kláštery i chrámy kollegiatní a zrušovati jednoduchá beneficia, aby tudy obohatila státní pokladnici, a jak známo, posud král poutivec neustál od zlořádu toho, ačkoli Pius IX. v allokuci „*Cum saepe*“ zřejmě prohlásil, že všickni tací lupiči statků církevních *upadají v tresty církevní*, naznačené Trid. sess. 22. kap. 11.

54. Reges et principes non solum ab Ecclesiae jurisdictione eximuntur, verum etiam in quaestionibus jurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesiae.

Lit. Apost. *Multiplices inter* 10. Jun. 1851.

„Králové a knížata netoliko jsou vyjmuti z právomocnosti Církve, anobrž v rozporu o otázky právomocnosti stojí oni nad církví.“

První polovice této věty zavírá v sobě učení Gallikanismu, dle něhož panující knížata nejsou zavázáni papeže poslouchati ve věcech církevních; naproti tomu učí církev katolická, že ani králové nepřestávají býti syny církve svaté, a že tedy v *církevních* záležitostech ovšem povinni jsou poslušnost církvi zachovávat. Odstavec druhý, že králové i *nad* církví stojí, jest jen další vývodek z těch gallikanských ideí, jak jej podal r. 1848 španělský spisovatel Frant. *Vigil* ve spisu svém „Obhájení autority vládní a biskupské proti přechmatům římské Kurie,“ kterýžto spis r. 1851 od papeže jest zavržen a zapovězen. Ohledem na lichost věty svrchu položené srovnati přijde, co při 42. větě jsme podotknuli.

55. Ecclesia a statu, statusque ab Ecclesia sejungendus est.

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

„Odtrhnouti sluší církev od státu a stát od církve.“

Váhu hlavní zde dlužno klásti na *nutnost* vyslovenou v *passivním* „*sejungendus est.*“ Nelze učení církevní mysliti si na ten způsob: že stát *musí* s církví *spojen* býti; to nikdy neučila církev; po staletí byl odloučen stát od církve za dob pohanských; po staletí byli státové s církví úzce spojeni a sloučeni v středověku; a zase již po několikeré století odtrhuje se jeden stát po druhém od církve, a v zemích protestantských stát úplně jest odloučen od církve katolické; v takových státech nepropůjčuje se vláda ochranou svou církvi katolické, snad ji spíše utiskuje rozličnými způsoby. Nicméně poznáváme, že nejen pod vládou *pohanských* mocnářů církev katolická utěšeně rozkvétala, nébrž že také pod železem panovníků *protestantských* jako na př. v Anglicku a mnohých Německých zemích se katolická církev vždy více rozšiřuje a den co den stoupenců jí přibývá. Avšak s druhé strany bývá přece vývoji církevního života překáženo oněmi nástrahami, jež n. př. v Badensku neb v Itálii vláda církvi katolické činí. Proto církev sice *snáší* to rozdělení a odtržení se státu od církve, poněvadž je snášeti musí, ale ona si takového rozdělení *nežádá*, přesvědčena jsouc, že jen harmonické, přátelské spolupůsobení moci světské s církevní úplně odpovídá účeli, ku kterémuž Bůh obojí autoritu pro blaho lidské společnosti ustanovil.

§. VII.

Errores de Ethica naturali et christiana.

56. *Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est, ut humanae leges ad naturae jus conformentur aut obligandi vim a Deo accipiant.*

Alloc. Maxima quidem 9. Jun. 1862.

„Zákony mravní nepotřebují Božského potvrzení, a nikoliv není potřebí, aby zákony lidské byly ve shodu uve-

deny s právem přirozeným, aneb aby moc zavazovací obdržely od Boha.“

57. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Filosofie a mravouka, jakož i zákony občanské mohou a mají se různiti od Božské a církevní autority.“

Tyto dvě za našich časů do živlu státního života hluboce sahající zásady jsou vývodkem z oněch bludných teorií, jež se v Syllabu pod čísly 10. 11. 14. poznamenány spatřují. Filosofie novější racionalistická zcela se zhostiti touží všeliké zjevené pravdy, žádného na ni při svém bádání ohledu neberouc, a tudíž není jinak, než že filosofie ta v klam ubíhá a zjevenému náboženství se protiví. Již pak zákonodárství občanské za našeho věku obyčejně a z velké části na tomto základu nepravé filosofie spočívá; onoť *prakticky* provésti se snaží celou tu theorii, kterouž novověká filosofie hlásá; a při tomto praktickém provedení ovšem začasť valný spor mezi vůlí Božskou a zákony státními se naskytá. Kterak si z nesnáze té pomoci? Byli tu právníci mnozí ihned pohotově s odpovědí, takovou: Státní a lidské zákony vůbec sluší upravit podle zásad humanity, podle náhledů časových a t. p., ať již se zákony ty s vůlí Boží srovnávají čili nic. Načež podotknouti sluší, že stát každý záleží z lidí; panovník tak jako poddaní jeho nepřestávají býti lidmi, oni tedy jsou povinni Boha nejen v náboženských úkonech ale i v celém ostatním jednání života svého poslouchati, protože Bůh jest pánem celého života jejich a všeliká pravomoc státní od Boha pochází. Vše-liká mravopoctnost mezi lidmi, a všeliký řád občanský jedině na přesvaté a nejvyšší vůli Boží se zakládati má

a může, a proto nikdy se ustanovení lidská zákonům Božím nadsazovati nesmějí.

58. *Aliae vires non sunt agnoscendae nisi illae, quae in materia positae sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.*

Aloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

Epist. Encycl. *Quanto conficiamur* 10. Aug. 1863.

„Jiných sil nesluší uznávati kromě spočívajících ve hmotě, a všechna mravní kázeň a počestnost má se zakládati v shromáždění a množení bohatství jakýmkoli způsobem a v hovění rozkošem.“

V Encyklice své od 10. srpna 1863 poslané k biskupům *Italským* popisuje sv. Otec mimo veliké útrapy a pronásledování, jež církvi jest zakoušeti, i některé bludy valně rozšířené, kteréž rozhlašují lidé ziskuchtiví a nenasytní, jenžto všude hmotného prospěchu svého pílají, na bližního zcela žádný ohled neberouce. Jeť to zajisté politování hodná skleslost lidského ducha, pakli tak hluboko zabřednul v mamoně, že ji za cíl života svého považuje a že nezná vyššího štěstí nad množení pokladů vezdejších. Trefněji nikdo nemůže ohavný blud ten odsouditi, než jak to učinil Pius IX. slovy Spasitelovými (Mat. 16, 26): „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, ale duši svou ztratil?“ a slovy apoštola Pavla (I. Tim. 6, 9. 10): „Kteříž chtějí zbohatnouti, upadávají v pokušení a v osídlo ďáblovo, a v žádosti mnohé neúčinné i škodlivé, kteréž pohřizují lidi v zahynutí a ztracení. Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost; již někteří puzeni pobloudili od víry a uvedli se v bolesti mnohé.“ Jeť arci zapotřebí každému, aby buď hmotnou neb duševní prací, uměním, řemeslem, v úřadě svém, v obchodě a jinak si hleděl potřebné výživy opatřiti, ale tato starost o věci pozemské má býti jen *prostředkem*

k cíli, ne pak cílem samým, jímž jest jedině Bůh a spojení naše s ním ve světě nadpozemském, v životě budoucím.

59. Jus in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen innane et omnia humana facta juris vim habent.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Právo záleží v hmotném činu, a povinnosti lidí jakékoli jsou prázdné slovo a všechny činy lidské mají moc práva.“

60. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materiam virium summa.

Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Autorita není nic jiného, než souhrn počtu a hmotné síly.“

Věty zde položené od 59. až k větě 64. jsou tak jasně vyřknuty, že při prvním na ně pohledu pozná každý, oč tu vlastně běží. Allokuce od 9. června r. 1862 ozývá se obzvláště proti bludným doměnkám tehdejších v Evropě vůbec, především pak v *Itálii* se rozvinuvším; panovníci a pravomocní měli býti zbaveni trůnu svého, oloupeni o majetek svůj; tu se stavělo arci revolučnickům v cestu právo, nahlíželi oni předobře, že po právu nejednají. Jako pak v písmě svatém čteme, že „řekl blázen v srdci svém: „*Není* Boha“; tak řekli i revolučníci a liberálníci novověcí: *Není* práva; to co se nazývá právem, je pouhou smyšlenkou, prázdným slovem, jež za našich osvícených dob nemá prázdné platnosti. A proto řekli dále: Na místo posavadního „práva“ se musí zavést ve světě zásada pěstního práva: „Kdo s koho, ten s toho“; to jest: když se nám podaří, panovníka vyhnati, tedy jsme to učinili právem; jsme-li silnější než nepřítel náš, tedy musíme býti v právu. *Autoritu* si každý musí zjednati silou svou; kdo druhého přemůže, jej porazí, nad ním zvítězí, ten

si získá autoritu. Dle těchto zásad bychom arci dospěli k oněm počátkům středověkého rytířstva, kdežto hmotná síla a zručnost rozhodčím byla ve všelikých půtkách a kde silnější vítěz mečem a kopím, patrné bezprávi směl v právo přeměnit. Jak záhubné jsou další konsekvence těchto bludův, ukazuje věta hned následující.

61. *Fortunata facti injustitia nullum juris sanctitati detrimentum affert.*

Alloc. Jamdudum cernimus 18. Mart. 1862.

„Nespravedlnost zdraženého činu nic není na ujmu svatosti práva.“

Porovnáme-li to, co zde vyřknuto, se starožitností, tedy v jazyku Spartánském se slova ta překládala asi v následující smysl: Jestli Spartán něco ukradl a uměl zločin zatajiti, byl považován za hrdinu; za člověka podlého, za slabocha jen tenkrát, pakli pro neopatrnost svou postižen jest při krádeži. Tak i zde. Nezdaří-li se čin, tedy se může říci: Nebyl k tomu ještě čas, nechme to ještě při starém. Zdaří-li se však zločin, loupež, revoluce, pak nikdo proti ní nenamítej, že by to křivda byla; co se stalo, je vše dobré. Nazývají tuto zásadu obyčejně *principium facti completi* nebo: „*fait accompli*“; a znamená ta zásada tolik: Kdyby se to teď mělo teprv státi, křivé, nepravé jednání by to bylo; že ale se už stalo a odestáti se nemůže, uznáváme to za právo. Kdyby nebyl král Piemontský oloupil Rakouského mocnáře o část Lombardsko-Benátského království, úobře by byl jednal, nemělt žádného práva na toto území; že pak fakticky onu část země si přivlastnil, je to *fait accompli*, musí to tak zůstati, aby se nerušila „evropejská rovnováha“ neb „evropejský mír“; takto vyjádřily se ve smyslu onoho *fait accompli* veškery vlády, kteréž doposud uznaly nové království Italské; a proto není divu, že *Rakousko* nemohlo toto království z loupeží snešené uznati za legitimní

vládu, ješto by tímto uznáním bylo prohlásilo loupež proti Rakousku samému spáchanou za skutek dobrý a dovolený. A tudíž ani papež nemůže s onou zásadou *facti completi* srozuměn býti, jelikož by tím oloupení církve sv. o Dědictví Petrovo prohlásil za skutek dovolený a tou měrou by podvrátil základy veškeré mravnosti a dvěře by do kořán otevřel všelikému vandalismu a všeobecné revoluci.

62. *Proclamandum est et observandum principium, quod vocant de non-interventu.*

Alloc. Novos et ante 28. Sept. 1860.

„Rozhlašovati a zachovávatí sluší zásadu, kterouž nazývají *nezakročováním*.“

Kdožby tisíckrát a častěji za posledních let nebyl zaslechl z úst diplomatů na oko lahodné slovo „*nezakročování*“? Jeť to jako čarovný zámek, jímž diplomacie si ústa zavírá, kdykoli jiným způsobem *poctivým* z nesnázi se jí vybaviti nelze. Pakli dva mocnářové proti sobě válčejí, může každý z ostatních panovníků buď k té, buď oné straně se přidati, vojskem a penězi jednoho ze soupeřů podporovati; aneb se může prohlásiti za *neutrálního*, t. j. nepřidávati se ani k té, ani k oué straně. Tuto neutralitu nazývají nyní zásadou *nezakročování*. Když v poslední itálské válce Rakousko podle stanov spolkových se na Prusku a ostatních státech německých dožadovalo pomoci, odpověď Německa zněla: My se držíme zásady „*nezakročování*“, t. j. Německo se z povinností spolkových vzhledem Rakouska vymknulo pláštíkem zrádné neutrality. Když papež Římský, král Neapolský, vévodové Toskanský a Modenský se proti loupeživým rotám spiklenců italských dovolávali pomoci panovníků Evropejských, všude téměř odbyti jsou slovy: My se musíme držeti zásady „*nezakročování*.“ A tudy se stalo, jak di sv. Otec v allokuci od 28. září 1860, že *celá Evropa* se po-

kojně na to dívala, kterak loupeživé roty nepřátelsky vtrhnuvše do rozličných zemí, pravomocné panovníky od-tamtud vytiskly. V takových případech jest zásada nezakročování nejvyš záhubna z té příčiny, že poskytuje takřka ochranu všeliké zpouře a loupeži, jelikož revolučníci vidouce, že s nijaké strany se jim není trestu obávati, tím smělejšími se stávají a tím hroznějších zločinů se dopouštějí. Jak smutný to úpadek právního sebevědomí v Evropě, když se mnohé státy zásady *nezakročování* přidržují tu, kdežby pro utlačení revoluce a pro ochranu práva mezinárodního měly zakročiti, a když naproti tomu ten onen stát *zakročuje* k tomu cíli, aby revoluci rozdmychal a obhajoval, jak to v itálské válce učinil mocnář Francouzský.

63. *Legitimis principibus obedientiam detrectare, imo et rebellare licet.*

Epist. Encycl. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

Alloc. *Quisque vestrum* 4. Oct. 1847.

Epist. Encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8. Dec. 1949.

Lit. Apost. *Cum Catholica* 26. Mart. 1860.

„Zákonitým knížatům poslušnost odpírati, ba i odboj proti nim zdvihnouti, dovoleno jest.“

Slovy podobnými ukonejšiti se snaží revolučníci svědomí těch lidí, kdož k záhubným piklům jejich napomáhali se zpěčují, odvolávajice se na křesťanskou nauku, kteráž knížatům a panovníkům poslušnost prokazovati velí. Naproti tomu spiklenci Italští rozhlašovali, že z jistých ohledů, na příklad z „lásky k vlasti“, pro „osvobození národů“ a jakkoli jinak ta prázdná pořekadla zněla, mohou poddaní odepřiti poslušnost králi a panovníku svému. Tak soudí lidé ti, kteříž pravomoc panovníkovu neodvozují z autority Boží, jak to se sv. Pavlem církev katolická činí, nébrž kteří za to mají, že králové „z vůle národů“ vládnou, a po vůli a choutce národů tedy usazení a zase svržení mohou býti. Proto

se ve Francouzsku a v Itálii tázali *lidu*, koho prý si chtějí za krále zvoliti? Zavedeno jest tak zvané *všeobecné hlasování* (*suffrage universelle*), kdežto několik tisíc buřičů tak dlouho terrorizovalo pokojné a míru milovné občany, až se jim oklamati a jimi se ku vlastní záhubě podvésti dali. Jelikož pak toto „všeobecné hlasování“ nic jiného není leč pláštěm revolučních tendencí, na upokojení krátkozrakého lidu obecného vymyšlený, tudy Pius IX. několikráte se ráznými slovy ozval proti nekřesťanské zásadě té. Kdyby všickni panovníci byli dobře porozuměli Encyklice a Syllabu od 8. prosince 1864, zajisté by tím jen svému vlastnímu blahu byli nejlépe posloužili, jak 63. věta jasně to doličuje. Když se celý svět bouří a proti autoritám povstává, když revoluce do bezedného jícnu svého pohltiti hrozí jednu říši po druhé, když Damoklesův meč, nazvaný teď „*suffrage universelle*“, hrozebně nad hlavami knížat evropských se vznáší, tu jediný Pius má odvahy a síly dosti, aby se na odpor postavil všeobecné zpouře, aby k poslušnosti napomenul všechny národy, aby chránil pravomocnou vládu panovníků, a tudíž zasloužil sobě papež neskončených diků se strany vladařů světských; ovšem pak popudil proti sobě vládu dvojí říše; Francouzská a Itálie, kteréž obě říše toliko na revoluci spočívají.

64. Tum cujusque sacratissimi juramenti violatio, tum quaelibet scelestas flagitiosaque actio sempiternae legi repugnans, non solum haud est improbanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriae amore agatur.

Alloc. *Quibus quantisque* 20. April. 1849.

„Jak porušení každé i nejsvětější přísahy, tak činění jakkoli nešlechtné a ohavné i zákonu věčnému odporné netoliko není hodno zamítnutí, nébrž jest naprosto do-

volené a nejvyšší pochvaly zasluhuje, stalo-li se to z lásky k vlasti.“

„Láska k vlasti“ a osvobození jí od „tyranů“ bylo heslo spiklenců italských, když začali trůny káceti a vyháněti pravomocné panovníky. Ovšem tu nedbáno slibů ani přísahy věrnosti, kteráž poutala poddané k posavadnímu panovníku; na tisíce přísah zrušeno, ale křivopřísežníci uchlácholili svědomí své slovy: Vždyť to činíme jen z lásky k vlasti. Nalezalif se ovšem mnozí věrní, kteříž nikterak nechtěli napomáhati snahám buřičů; ti byli ze země vypovězeni aneb na místě uvězněni i odpraveni, a opět hlodající červ svědomí jest ukonejšěn omluvou: Činíme i to z pouhé lásky k vlasti. Tak dalece v allokuci pokročili lidé ti v bezbožnosti své, že, jak dokládá papež, „*Quibus quantisque*“, se všeliké poctivosti, cnosti a spravedlnosti úplně zhostivše s neslýchanou nestoudností i samo zlolajné počínání lotrů a vrahů zastávali a vychvalovali. Mohl tak mluvit Pius IX., jenž z vlastní zkušenosti neblahé konsekvence věty 64té na sobě pocítil, an od nevděčné luzy z Říma vypuzen u vyhnanství meškal v Gaetě právě tehdaž, když (20. dubna 1849) psal svrchu uvedenou allokuci. (Dokončení.)

- Mučedníci.** Z francouzského Viktora Chateaubrianda přeložil P. Prokop Ondrák, děkan Příbramský. V snížené ceně 84 kr.
- Obširní rozvrhové kazatelšti** ku potřebě všem učitelům náboženství. Od Fr. Stapfa, dva díly. Za 72 kr.
- Pobožnost** k nepoškořněnému početi nejsvětější Panny Marie, nejblahoslavenější Matky Boží, kterouž ze svatých Otců vyňal Dr. Václav M. Pešina, kanovník na hradě Pražském. Za 12 kr.
- Pobožnosti** k časům i dnům posvátným, týkající se tajemství trojjediného Boha a služebnosti svaté církve katolické. Dle mnoha bohoslužebných a jiných nábožných spisů vzdělal P. Fr. Řezáč. S obrázkem. V snížené ceně za 64 kr.
- Poučení** o generální zpovědi. Sepsal Dr. Frant. Prucha, kanovník hlavního chrámu Páně u sv. Víta. Třetí vydání. Za 18 kr.
- Řeč u příležitosti prvního sv. přijímání školních dětí.** S povolením nejdůstojnějšího kníž. arcibisk. ordinariatu Pražského vydal Karel B. Navrátil. Za 12 kr.
- Renan a pravda,** čili úvahy o knize Renanově „Život Ježíšův.“ Sepsal Václav Štulc, sídelní kanovník starobylé kolegiatní kapitoly na Vyšehradě. Cena 60 kr.
- Řeci,** epištoly a evangelia na každý den svatopostního času. Za 22 kr.
- Řeci pohřební.** Sepsal František Daneš, děkan na Peruci. Za 84 kr.
- Sbirka výkladův a kázání.** Od E. Veverky, faráře v Roztokách vydaných. Obsahuje řeči: Marka, Slámy, Zahradníka, Hnojka, Hrona, Řeháka, Daneše, Procházky, Raisa, Špachty, Štulce, Černohouze a j. v. 13 dílů po 84 kr. (Bude se pokračovat.)
- Tělo lidské** s ohledem na duši lidskou, čili: Anthropologie. Od děkana J. V. Hnojka. Za 56 kr.
- Třicet pohřebních písní** pro všechny stavy, venkovským pánům učitelům věnovaných od V. A. Pohana. Za 28 kr. (Nové vydání.)
- Včelařská kniha** hlavně podle Dzierzona sepsána od J. S. Kodyma. S mnohými dřevoryty. Druhé poopravené vydání. Za 84 kr.
- Vojtěch Krásil,** aneb: Navedení k rozumnému vychování dětí. Kniha pro lid, kterouž dle B. Salzmana sepsal N. Vaněk. Na světlo vydal P. Václav Štulc. Za 36 kr.
- Výkladové** neb exhorty ranní, nedělní a některé sváteční od Dr. F. L. Wiršinka. 2 díly. Za 72 kr.
- Zlatodol,** aneb zpustlá vesnice obnovena farářem, učitelem a manželkou jeho. Prací F. Svobody. Za 22 kr.

Vydán 3. srpna 1865.

ČASOPIS

katolického duchovenstva.

Redaktor:

KAREL VINAŘICKÝ,
kanovník na Vyšehradě.

Ročník šestý.

Svazek pátý.

V Praze.

Tiskem a nákladem Rohlfka a Slovace v kníž. arcibisk. knihtiskárně.

1865.

Šestý svazek vyjde 15. září 1865.

Osmdesát thesí znovu zavržených encyklikou Pia IX. od 8. prosince 1864.

(Dokončení.)

§. VIII.

Errores de matrimonio christiano.

65. Nulla ratione ferri potest, Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

Lit. Apost. *Ad apostolicæ* 22. Aug. 1851.

„Na žádný způsob nelze snésti, že Kristus povýšil manželství na důstojnost svátosti.“

Bludy tuto o manželství uvedené skoro vesměs čelí proti dogmatickým neb disciplinárním výrokům všeobecného sněmu Tridentského sess. XXIV. „de sacramento matrimonii“ a „de reformatione matrimonii.“ Tam zní první věta dogmatická: „Si quis dixerit, *matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem legis evangelicæ sacramentis a Christo Domino institutum . . . anathema sit.*“ Čelí tedy věta svrchupoložená proti zjevnému dogmatu, jelikož církev katolická od prvopočátku učila, že Kristus svátost stavu manželského ustanovil. Tudiž apoštolská Stolica v listu „*Ad apostolicæ*“ zavrhla dva spisy Jana Nuytze nadepsané: „*Juris ecclesiastici Institutiones*“ a „*In jus ecclesiasticum universum tracta-*

tioness“, v nichž tento spisovatel zhola upíral manželství býti svátostí.

66. *Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.*

Lit. Apost. *Ad catholicae* 22. Aug. 1851.

„Svátost manželství není leč jakýsi přídavek k smlouvě, od níž se odděliti může, manželství pak samé záleží toliko a jedině v požehnání sňatku.“

Také toto poblouzení se ve spisech řečeného Nuytze nalezá, a nejedni právníci světšti se k jeho náhledu přidali. Smyslili oni dvě od sebe zcela se dělicích částí v manželství, a sice *svátost* manželství, a tu prý církev uděluje požehnáním sňatku od kněze vykonaným; druhá věc pak a od svátosti manželství zcela rozdílná jest prý *smlouva* manželů vespolečná, kteroužto smlouvou manželé vlastně manželský svazek uzavírají; o této smlouvě prý přináležejí právo zákonodárství nikoli církvi, nébrž státu, kterýž vůbec v uzavírání smluv zákony dává. Naproti tomu učí církev, jak to z 1. canonů XXIV. sess. (viz nahoře) jasně plyne, že se smlouva manželství od svátosti nikterak různiti nedá; kde osoba mužská s osobou ženskou smlouvu manželskou podle církevních předpisů platnou uzavírají, tam eo ipso manželský sňatek jejich *jest* svátostí (*Si quis dixerit, matrimonium non esse unum ex septem sacramentis* etc.), anižby benedikce kněžské k tomu zapotřebí bylo. Naopak církev ku př. při smíšených manželstvích někdy zapovídá udělení této benedikce, a přece manželství za platné a svátostné pokládá; a jest to obecný náhled kanonistů novějších, quod „*contrahentes ipsi sint ministri matrimonii*“, kterémužto náhledu i mnohá rozhodnutí církve samé nasvědčují, ač posud za dogma prohlášen není.

67. *Jure naturae matrimonii vinculum non est in-*

dissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.

Lit. apost. *Ad apostolicas* 22. Aug. 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

„Dle přirozeného práva není svazek manželský nerozlučitelný, a rozvedení v pravém smyslu může v rozličných případech pravomocností světskou stanoveno býti.“

Bludné toto mínění pronešeno jest r. 1852 v *Piemontsku*, kdež téhož roku předložen jest návrh zákona o zavedení „civilního manželství.“ Chtělat vláda světská vyrvati církviveškerou moc zákonodárnou vzhledem manželství, omlouvajíc počínání své tím, že prý filosofové tvrdí, že dle přirozeného práva není svazek manželský nerozlučitelný (ač nejvýtečnější filosofové nového věku učení církve katolické zastávají). Naproti tomu církev katol. vždy učila a zastávala *nerozlučitelnost* svazku manželského, ješto ani pro cizoložství některého z manželův svazek manželský zrušen býti nemůže (Trid. XXIV. de sacr. matr. can. 7.), nébrž nanejvýš rozvedení od stolu a lože se dovoluje. Avšak ani toto rozvedení, a tím méně úplné zrušení svazku manželského nemůže stanoviti moc světská, protože jest dogma katolické, že o záležitostech manželství se týkajících jedině soudce církevní rozhodovati může (svrchu can. 12.).

68. *Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existientia tollenda sunt.*

Lit. Apost. *Multiplices inter* 10. Juni 1851.

„Církev nemá moci, uváděti překážky manželství zrušující, nýbrž toto právo přináleží vrchnosti světské, kteréž i překážek stávajících odstraniti sluší.“

Již svrchu (při 54. větě) jsme zmínili, že papežským

listem z 10. června 1851 zavrženo jest dílo španělského spisovatele Frant. de Paula Vigila; v témž díle i věta 68. se nachází, kdež Vigil připisuje knížatům světským právo zrušující překážky manželství uváděti, a dokládá, že církev katolická si toto právo nespravedlivým způsobem přivlastnila, a tudy že slušno jest, aby vláda světská právo to nazpět obdržela. I zde máme jasné rozhodnutí dogmatické sněmu Tridentského, jenž zní (sess. XXIV. can. 4. de sacr. matr.): „Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis erasse, anathema sit;“ slova ta jsou tak jasná, že nepřipouštějí nižádné pochybnosti.

69. *Ecclesia sequioribus saeculis dirimentia impedimenta inducere coepit, non jure proprio, sed illo jure usa, quod a civili potestate mutuata erat.*

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

„Církev v pozdějších stoletích jala se uváděti překážky zrušující, nikoliv právem vlastním, ale toho práva užívající, které od mocnosti světské byla převzala.“

Jako Vigil, tak i Nuytz ve spisech svých tvrdí, že církev teprv pozdější dobou počala uváděti zrušující překážky manželství, a to sice nikoli z vlastní moci, nýbrž jmenem vlády světské, která prý tehdáž delegovala čili splnomocnila církev, aby ve věcech manželství se týkajících platná nařízení vydati mohla. Pravda sice, že jako ve všech jiných oborech církevního života, tak i vzhledem na manželství nebylo zákonů tak mnoho, jako nyní, protože jich nebylo tolik zapotřebí. S druhé strany však historik také vděčně musí uznati, že mnohé překážky zrušující, ku př. příbuzenství pokrevní i duchovní, švagrůvství atd. až do Innocencia III., ano z části do sněmu Tridentského mnohem častěji se naskýtal, než nyní, kdež mnohé překážky manželství znamenitě jsou obmezeny.

Neznaj tedy dějin církevních, aniž ústrojí práva církevního ti, kdož sobě smyslili, že církev překážky manželství teprv před nedávnem stanovila, aneb že si milostivého povolení světské vlády k tomu vyžádala.

70. Tridentini canones, qui anathematis censuram illis inferunt, qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiae negare audeant, vel non sunt dogmatici, vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

Lit. Apost. *ad Apostolicæ* 22. Aug. 1851.

„Ustanovení sněmu Tridentského trestem vyobcování stihající ty, kdož se osmělují upirati církvi právo uváděti překážek zrušujících, buď nejsou dogmatická aneb mají rozuměna býti o té pravomocnosti převzaté.“

Často jmenovaný Nuytz to dobře cítil, že učením svým odporuje zřejmým výrokům sněmu Tridentského ve 24. sezení pronešeným. A tudy se omlouvá a vytáčí z nesnáze řka, že onen 4. canon není dogmatický, nezměnitelný, nýbrž toliko disciplinární, jenž změně podlehá jako i jiná zařízení, týkající se kázně církevní. Leč to naprosto nepravdivé jest; nebo sněm Tridentský ve víceru sezeních obzvláštními nápisy od sebe dělí učení *víry*, n. př. *doctrina de Sacrificio Missae*, *doctrina de sacramento matrimonii* a ustanovení *kázně*, na př. *decretum de reformatione*, *de reformatione matrimonii*. Nad to pak anathematismi, začínající formulí: „*Si quis dixerit*“ a končící kletbou: „*anathema sit*“ pokaždé v sobě dogma zahrnují, a není tedy ani nejmenší pochybnosti, že také 4. canon *de sacr. matr.* jest dogmatický. Aniž pak může rozuměn býti o jakési pravomocnosti od státu převzaté, protože se o delegaci takové pražádná zmínka nečiní.

71. Tridentini forma sub infirmitatis poena non obligat, ubi lex civilis aliam formam praestituat, et velit hac nova forma interveniente matrimonium valere.

Lit. Apost. *Ad apostolicæ* 22. Aug. 1851.

„Tridentská forma sňatku nezavazuje pod trestem neplatnosti, kdekoliiv zákon občanský jinou formu předpisuje, a tomu chce, aby manželství platnosti mělo, zachovávali se tato nová forma.“

Forma Tridenteská v tom záleží, že snoubenci u přítomnosti vlastního svého faráře a nejméně dvou svědků sňatek uzavřítí povinni jsou. Ješto církev obecná má vůbec právo stanoviti překážky manželství zrušující, tedy také mohla impedimentum „clandestinitatis“ za takovou zrušující překážku prohlásiti, jak se i stalo na sněmu Trid. sess. XXIV. caput 1. de ref. matr. Kdekoli toto nařízení sněmovní bylo veřejně prohlášeno, tam forma Tridenteská požívá úplné platnosti své, a každé manželství, jenžby jinak bylo uzavřeno, jest neplatné. Jen tam, kde ono nařízení posud prohlášeno není, platná jsou také matrimonia clandestina. Světská moc nemůže nahraditi formu Tridenteskou tak nazvaným „*manželstvím občanským*“ (Civilehe), protože by manželství to neplatné bylo, jelikož státu o manželství vůbec zákonodárná moc nepřisluší, a tudy sňatek dle zákonů církevních neplatný výrokem vlády světské nikdy se platným státi nemůže. Kde civilní manželství to již zavedeno jest, musí je arcí církev katolická strpěti, poněvadž jinak si pomoci nemůže; ale tu aspoň věřících napomíná, aby se nespokojili s podmínkami, kteréž jim klade stát při uzavírání manželství, nýbrž aby i zákonů církevních bedlivě šetřili, protože sňatek jejich jen tenkrát bude považován co platný a svátostný, pakli dle předpisu církve svaté uzavřen byl. Kde však doposud „občanské manželství“ zavedeno není, musí církev o to dbáti, aby stát církevní požadavky i se své strany uznal a právomocnost církve v tom ohledu neobmezoval.

72. Bonifacius VIII. votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit.

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

„Bonifác VIII. první tvrdil, že slib čistoty učiněný při vyšších svěceních sňatek manželský neplatným činí.“

Kanonisté učí, že již na všeobecném sněmu *Lateranském II.* r. 1139 (za Inocencia II.) vyšší svěcení od subdiakonátu počínaje prohlášena jsou za překážku manželství zrušující (*dirimens*); Bonifác VIII. však byl papežem o půldruhého století později, od r. 1294—1303; jeť tedy 72. věta historickou lží.

73. *Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium; falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum, si sacramentum excludatur.*

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22. Aug. 1851.

Lettera di SS. Pio IX. al Re di Sardegna 9. Settembre 1852.

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

Alloc. *Multis gravibusque* 17. Dec. 1860.

„Moci pouhé občanské smlouvy může stávati mezi křesťany pravého manželství, a křivé jest, že buď smlouva manželská mezi křesťany vždy jest svátostí, aneb že neplatná jest smlouva, vyloučí-li se svátost.“

Jinými slovy se v této větě totéž praví o občanském manželství, co svrchu v 71. větě naznačeno jest. V allocuci z 27. září 1852 zřejmě to vyslovuje Pius IX. na základě učení sněmu Tidentského, že se *smlouva* od *svátosti* manželství nikterak odděliti nedá, řka: „*Nemo ex Catholicis ignorat . . . matrimonium esse vere et proprie unum ex septem Evangelicae legis sacramentis a Christo Domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quim uno eodemque tempore sit Sacramentum;*“ načež dokládá vzhledem na pouhé občanské manželství: „*Atque idcirco quamlibet aliam inter Christianos viri ac mulieris praeter Sacramentum conjunctio-*

nem, cujuscunq̄ue etiam *civilis legis vi factam*, nil aliud esse nisi turpem atque exitialem *concupinatum* ab Ecclesie damnatum.“ Tato slova v sobě zahrnují odsouzení „občanského manželství,“ jakéž r. 1852 v Piemontsku bylo ponavrženo a po kterém se i jinde nerozvážným lidem a církve protivníkům stýská. Katolík ale nikdy nezatouží po zákonu, jenžby státní sankci udělil takovému spojení muže se ženou, jež hlava církve katolické nazvala hříšným *souložnictvím* či kuběnstvím od církve zavrženým.

74. *Causae matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent.*

Lit. Apost. *Ad apostolicas* 22. Aug. 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

„Záležitosti manželské a zasnoubení náležejí přirozenou měrou před soud světský.“

V návrhu zákona o občanském manželství předloženém vládě Piemontské vyslovena jest i zásada tato, aby všecky záležitosti manželské a tudíž ovšem i zasnoubení rozhodovány byly od vlády světské. Odvolávají se obzvláště na to, co již svrchu jsme podotkli, že totiž zasnoubení a uzavírání sňatku manželského jest občanskou smlouvou toliko, o kteréž jako vůbec o smlouvách jedině světská vláda zákony může vydávati, kdežto církev katolická co učení víry na sněmu Tridentském prohlásila, že záležitosti tyto před soud církevní náležejí.

Co dodatek tohoto §. následují slova:

N. B. *Huc facere possunt duo alii errores de clericorum coelibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis anteferendo. Confodiuntur, prior in epist. encycl. Qui pluribus* 9. Nov. 1846, posterior in lit. apost. *Multiplices inter* 10. Juni 1851.

Ač se bezženství kněžské zakládá v disciplíně církevní, a nikoli v dogmatu samém, tedy nicméně zavržen jest náhled oněch lidí, kteří o to usilují, aby se kázeň

církevní v tom ohledu změnila tak, že by zákon coelibatu úplně zrušen byl. Podobně zavrhuje papež v listu z 10. června 1851 blud obsažený ve spise Španěla *Vigila*, jakoby manželství výše stálo nežli stav panický, kdežto církev sv. učí, že panenství jest *bonum melius* a tudíž předmětem evangelické rady.

§. IX.

Errores de civili Romani Pontificis principatu.

75. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianae et catholicae Ecclesiae filii.

Lit. Apost. *Ad apostolica* 22. Aug. 1851.

„O spojitelnost panství světského s vládou duchovní jest spor mezi syny církve křesťanské a katolické.“

Opak této věty není pro žádného katolika více pochybným od r. 1862, kdežto *biskupové* církve katolické v počtu 300 jsouce shromážděni v Římě, vyslovili jednohlasné přesvědčení svoje, že „*vezdejší* panství sv. Stolicе jest nutnou potřebou, že povstalo vedle zřejmých záměrův *Božské Prozřetelnosti*; neváháme vysloviti, že za nynějších okolností jest *vezdejší* toto panství *naprosto nutné* ku prospěchu církve a k svobodnému spravování duší. Jestliť naprosto třeba, aby Římský papež, hlava veškeré církve, netoliko nebyl poddaným, alebrž ani hostem kteréhokoli knížete, nýbrž aby sedě na svém stolci a jsa pánem ve své zemi a říši, nikoho neuznával nad sebou a při ušlechtilé, pokojné a mírné *svobodě* mohl býti *záštitou katolické víry*, mohl křesťanskou společnost brániti, spravovati a řídit.“ Tudy všech 300 biskupů zavrhlí jednomyslně věty pod číslem 75. a 76. tuto v Syllabu položené, a pakli strážcové víry, apoštolové Kristovi, takto se pronesli, tu nemůže více stávati sporu o té otázce, dá-li se srovnati světská vláda papežova s vládou duchovní. Pius IX. taktéž jasně to vyslovil v několika

allokucech a listech svých, že „podle zvláštního soudu *Božské Prozřetelnosti* Římský papež, od Krista za hlavu a střed celé církve ustanovený, dosáhl *pozemského panství*.“

76. Abrogatis civilis imperii, quo Apostolica sedes potitur, ad Ecclesiae libertatem felicitatem que vel maxime conduceret.

Alloc. *Quibus quantisque* 20. April. 1849.

„Zrušení světského panství, které Apoštolská Stolica má v držení, co nejvíce by přispělo k svobodě a k blahu církve.“

N. B. Praeter hos errores explicite notatos alii complures implicite reprobantur, proposita et asserta doctrina quam catholici omnes firmissime retinere debeant, de civili Romani Pontificis principatu. Ejusmodi doctrina luculenter traditur in Alloc. *Quibus quantisque* 20. April. 1849; in Alloc. *Si semper antea* 20. Maji 1850; in Lit. Apost. *Cum catholica Ecclesia* 26. Mart. 1860; in Alloc. *Novos* 28. Sept. 1860; in Alloc. *Jumdudum* 18. Mart. 1861, in Alloc. *Maxima quidem* 9. Jun. 1862.

„Mimo tyto výslovně zamítnuté bludy zavrhuji se nezřejmě přemnohé jiné vyloženým a utvrzeným učením o světském panství Římského papeže, kteréhož všickni katolíci co nejpevněji držeti se mají.“ Atd.

Vyplývá tento blud z předešlého (č 75), jsa praktickým jeho upotřebením vzhledem státu církevního. Poukázali jsme v předešlé větě, kterak jednomyslně se Episkopát církve katolické prohlásil o naprosté nutnosti světské vlády papežovy. Tuto se nám připomíná množství pramenův, z nichž náhled a učení hlavy celé církve, papeže Římského, o té věci seznati můžeme. Tak v allokuci od 20. dubna 1849 vyjadřuje Pius IX. totéž učení, které v allokuci 9. června 1862 opět pronesl a jež biskupové i výrazem vlastního jich přesvědčení býti v adrese r. 1862 papeži podané slavně osvědčili. Pravit

Pius IX. v svrchu uvedené allokuci z 20. dubna 1849: „Obzvláštním řízením *Božské prozřetelnosti* se stalo, že když říše římská se na vícero království a rozdílné kraje rozpadla, papež Římský světské panství z té zajisté příčiny dosáhl, aby ve spravování církve a k zachování jednoty požíval úplné svobody, jakáž jest žádoucí k naplnění nejvyššího úřadu Apoštolského.“ V dálejších slovech poukazuje sv. Otec na onu dobu žalostnou v dějinách církevních, jakáž sluje „*zajetím Babylonským*“ papežů a zahrnuje dobu přebývání jich v *Avignonu*; pravíť vzhledem na takové smutné doby allokuce takto: „Jestíť vůbec povědomo, že křesťanští národové, kmenové a království nikdy s úplnou důvěrou a poslušností se nebudou bližiti Římskému papeži, kdyžby jej spatřili v poddanosti některého knížete neb vlády cizí a nikoli svobodného. Neboť by národové křesťanští a království neustáli chovati podezření a báti se, aby snad papež jednání své nezařídil po vůli onoho knížete neb oné vlády, v jichž poddanosti by se nacházel, a pod tou záminkou by častěji nařízením papežským poslušnost odepřeli.“ Konečně co „*argumentum ad hominem*“ dokládá sv. Otec vzhledem na ty nepřátely, kteří jej r. 1849 vypudili z Říma do *Gaety*, sami veslo vlády v městě pověčném ujavše: „Rce- tež i vy sami nepřátelé světského knížetství sv. Stolice, kteříž nyní vládnete v Římě, s jakou as důvěrou a poslušností byste *vy* přijali napominání a rozkazy i listy papežské, pakli by jste jej spatřovali podrobeného moci kteréhokoli knížete neb vlády, obzvláště pakliby stál pod moci knížete, jenž by s vládou Římskou nekonečnou vedl válku?“

§. X.

Errores, qui ad liberalismum hodiernum referuntur.

77. Aetate hac nostra non amplius expedit, religio-

nem catholicam haberi tamquam unicam status religionem, ceteris quibuscunque cultibus exclusis.

Alloc. *Nemo vestrum* 26. Jul. 1855.

„V tomto našem věku více neprospívá, aby náboženství katolické bylo považováno za jediné náboženství státu, vylučujíc ostatní jakákoli vyznání.“

Církev katolická jest církví jedinečnou, od Krista založenou, samospasitelnou; tudíž považuje za účel svůj přivésti všechny lidi vesměs k poznání pravdy a k jednotě ovčince Kristova. Ideálem církve jest tedy ovšem snaha, aby *všichni* lidé byli údy jejími a tudíž aby každý stát sestával *toliko z katolíků*. Tato ideální snaha církve nesmí však stotožněna býti se skutečným životem, a nesmíme odtud jakousi mohamedánskou nesnášenlivost katolické církve odvozovati. V skutečnosti žijí i v katolických státech jinověrci i nevěrci; ano v *Římě* samém přebývá množství židů, a mají tam synagogu svoji, jak i protestanté, anglikánci a rozkolníci Rusové v témž městě služby Boží konají a mají vlastních hřbitovů. Nechce tedy církev zavržením 77. věty říci: žeby *státní mocí* měli vyznávači jiného náboženství býti *přinuceni*, aby katolickou víru přijali, aneb žeby měli trestání a ze země vypovězení býti. Aniž toho vyžaduje církev, aby protestanté, židé atd. v oněch zemích, kde požívají *práv občanských*, těchto zbaveni byli. Tu, kde světská vláda jinověrce a nevěrce na roveň s katolíky postavila, tu že i církev katolická snáší a všemožnou svornost (toleranci) k nim zachovává.

Jinak ale se má věc ve státech *posud* ještě *katolických*, kde se náboženství katolické považuje za náboženství *státní*, a kde jinověrci teprv se usaditi chtějí. Tam církev hájí všemožně své posavadní právo, poněvadž jednotu víry ve státě považovati musí za obzvláštní dobrodiní Božské, kdežto různost víry snadno i k politic-

kým roztržkám vede, jak se n. př. po reformaci v Německu stalo, že následkem náboženské různosti byl úpadek veškeré říše. Nikdy to nemůže církev katolická chváliti, pakli katolická vláda dopouští lidem jakéhokoli vyznání bez rozdílu, aby se do země přistěhovali a veřejnou bohoslužbu zde zařídili, protože odtud i pro katolíky veliké nebezpečí věčného blaha pochází. Že ostatně doposud ani státu samému lhostejna není otázka: Jakým náboženským vyznáním poddaní jeho přináležejí, toho důkazem jest ta okolnost, že v každém téměř spořádaném státu jen *několikeré* vyznání prohlášeno bývá co *státně dovolené*, ne pak každé bez rozdílu, tak že n. př. Rongiani, Freikirchlerové, Ilumináti atd. jen v některých menších územích Německa se zdržovati smějí, kdežto návrh nedávno předložený sněmovně *Pruské*, aby všem vyznáním a sektám (jichž asi 30 v Německu mimo protestanty) bylo uděleno státní stvrzení a dovolena veřejná bohoslužba, návrh ten pravíme od *protestantského* ministerstva zkrátka a rázně byl odmítnut. Uznává tedy stát, že ta ona sekta nejen zjevenému náboženství křesťanskému se protíví, ale že také mnohé z nich nebezpečím hrozejí *státnímu pořádku* a proto jich připustiti nechce. Pakli však takové sekty by připuštěny byly od světské vlády, snáší je i církev katolická, již ovšem tudy nastává u větší ještě míře povinnost obhájití syny své proti útokům z rozličných těch stran na víru Kristovu se dobývajícím.

78. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cujusque cultus exercitium habere.

Al loc. *Acerbissimum* 27. Sept. 1852.

„Pročež chvalitebně v některých krajinách, které se katolickými zovou, zákonem postaráno jest o to, aby při-

stěhovalci veřejně směli tam vykonávati jedenkaždý vlastní své náboženství.“

I v této větě sluší obzvláštní důraz položit na slova: „veřejně“ a „jedenkaždý,“ kterýmiž slovy se hříšný indifferentismus naznačuje, jakéhož se dopustila vláda v *Nové Granadě*, jenž každému náboženství veřejné bohoslužby dopřála, bez rozdílu, srovnávali se aspoň s hlavními zásadami křesťanství aneb aspoň s *Monotheismen* čili nic. Takový zákon prohlásil Pius IX. za rušení práv katolické církve, poněvadž předseda republiky Granadské tu cosi nebyvalého a nového ke škodě a k velkému nebezpečí katolických obyvatelů *Nové Granady* zavedl.

79. Enimvero falsum est, civilem cujusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos ac indifferentismi pestem propagandam.

Alloc. *Nunquam fore* 15. Dec. 1856.

„Neb křivé jestif, že státní každého vyznání svoboda, jakož i všechněm udělená plná moc, jakékoli domněnky a náhledy zřejmě a veřejně pronášeti, vede k brzkému porušení mravů a myslí národův a k rozšíření moru náboženské lhostejnosti.“

Tak pravějí indifferentisté, lidé neteční u věcech víry a spásy. „Svoboda svědomí“ a volnost „*myšlének*“ staly se heslem lidí těchto, a „*svoboda tisku*“ toliko konsekvencí obého hesla onoho. Jsou to výrazy nad míru slibné a krásně znějící; ale když do skutečného života popatříme, shledáváme bohužel, že liberálnici, kteříž o svobodu takovou nejvíce se nasazují, pokaždé jen *sami sobě* tuto svobodu svědomí a tisku co nějaký privilej osobují; rádi by sami nad ostatním člověčenstvem pomocí tisku vévodili. Ale jakmile se náhledům jich někdo protíví, pou-

žívají i pro sebe tutéž svobodu tisku, již se naň se všech stran hrnou, náhledy jeho za matné a nebezpečné vydávajíce, sami pak za neomylný stolec Pythie se prohlašujíce. Pius IX. v allokuci z 15. pros. 1856 uvádí zajímavý příklad, jak nepřátelé církve jen sobě svobodu, jiným všem otroctví chystají. Republikánská vláda v Mexiku tehdaž prohlásila novou konstituci, jejížto mnohé články čelily přímo proti církvi katolické; kněžstvo vzneslo na sněmovnu žádost, aby aspoň článek o „svobodě každého vyznání náboženského“ nedosáhl zákonné platnosti. A výsledek této žádosti byl, že generální vikář spolu s velkým počtem věrného kněžstva Mexikánského jest ze země vypovězen. Mimo to překazila vláda Mexikánská též všeliké spojení biskupů s lidem věřícím, zapověděvši uveřejňování a čtení pastýřských listů ve chrámech pod přísnými tresty, tak že biskupové u veliké nesnázi a tísní té nemohli ani věřících poučiti a k statečnosti povzbuditi. — Podobně nejnovější zkušenost i v jiných zemích a to Evropejských dosvědčuje neblahé následky svobody tisku, o nichž tedy netřeba slov šířiti.

80. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate re reconciliare et componere.

Alloc. *Jam dudum cernimus* 18. Mart. 1861.

„Římský papež může a má s pokrokem, s liberalismem a novověkou civilisací se smířiti a shodnouti.“

Toť jest jako nějaká „*ceterum censeo*“ našich novověkých Catonů, že na omluvu církve: „*Non possumus*“, — nemohu od pravdy zjevené, od vůle Kristovy ustoupiti, — ustavičně odpovídají: To je právě hlavní chyba papežova, že se pořád drží starých věcí, nehodících se pro liberální pokrok věku nynějšího. — Avšak tažme se: Skutečně-li církev nepřeje pokroku, osvětě, civilisací?

Na lživém snad základu a na pouhé báchorce spočívá výrok dějepisců všech národů, že církev *katolická* nejvíce přispěla ku vzdělání, k civilisaci národů ve všech světa končinách? Nikoli; s *pravým pokrokem*, s *pravou osvětou* vždy kráčela církev, s onou civilisací, kteráž v 80. větě se rozumí a o níž mluví papež v allokuci z 18. března 1861; s civilisací takovou, jenž hlásá nenávisť proti církvi, jenž především káže: Nebudeš věřiti v Krista, nenáviděti budeš církev jeho a bojovati proti ní. Končíme přilehajícími sem slovy kan. Štulce (Časopis Duch. 1865. 1. sv.): „Nechat obrátí se civilisace, liberalismus a pokrok ke *Kristu* a pokoří se pode jeho milé zákona Božího, nechat ustane svoboda tisku káletí a bořiti dílo Paně: oč že uzříte papeže, an *žehná* práporům *takého pokroku, takové osvěty a svobody*; ano, tehdy porozumíte, kam vlastně čelila Encyklika z 8. pros. 1864.“

Dr. Borový.

Nákladem **Rohlička** a **Sieverse** v kníž. arcibisk. Seminári i v knihoskladu v Karlově ulici č. 187—I. „u zlatého stromu“ vyšly a prodávají se následující knihy:

RENAN A PRAVDA,

čili:

Úvahy o knize Renanově „**Život Ježíšův.**“

Sepsal

Václav Štulc.

sidelní kanovník starobylé kolegiální kapitoly na Vyšehradě.

Cena 60 kr.

Bible česká čili: Písmo svaté starého i nového zákona, Druhé vydání. Za 2 zl. 10 kr.

Desatero knih historie církevní od Evsebia příjmením Pamfilí, onda caesarejského biskupa, řeckým jazykem sepsané, potom od Jana Kocína z Kocínětn, předního písaře radního v Menším městě pražském, z řeči latinské v českou přeložené, nyní od Jana Ev. Krbce, kněze církevního, s řeckým čtením srovnané, na mnoze opravené, příhodnými výklady i novým letopočtem opatřené a znova na světlo vydané. Za 1 zl. 48 kr.

Evangelia na všechny neděle, svátky a několik znamenitějších dní roku církevního s umučením našeho Spasitele, všesrozumitedlně vyložená dle katol. učení víry a mravů, z dějů světských i svatých, ze zeměpisu, ze starožitnosti, z přírodnictví, z mluvozpytu, z obřadů a obyčejů bohoslužebných židovských a katolických. Od A. V. Hnojka, děkana v Libochovicích. Dva díly. Za 2 zl. 12 kr.

Ježíš Kristus v čtrnácti nedělních kázání za příklad cnosti vystavený, jichž se také co postních použití může. Od P. Jakuba Macana. Za 22 kr.

Kázání nedělní a sváteční od Prokopa Ondráka, děkana Příbrámského. 2 díly aneb 23 sešitů, po 22 kr.

Křížová cesta dle pobožného kněze Leonarda a Portu Mauritio, vzdělána od P. Fr. Gabulky. Desáté vydání. S vyobrazením křížové cesty. Za 12 kr.

Obširní rozvrhové kazatelství ku potřebě všem učitelům náboženství. Od Fr. Stápfy, dva díly. Za 72 kr.

Poučení o generální zpovědi. Sepsal Dr. Frant. Prucha, rektor pražského arcibiskupského semináře. Třetí vydání. Za 18 kr.

